

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

UDRUŽENJE SUDIJSKIH
I TUŽILAČKIH
POMOĆNIKA SRBIJE

КАТАЛОГ И АНАЛИЗА ПОСЛОВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА У ПРАВОСУДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

КАТАЛОГ И АНАЛИЗА ПОСЛОВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА
У ПРАВОСУДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Београд, мај 2019. године

Издавач:

-

За издавача:

-

Аутори:

-

Лектура:

-

Техничко уређење и прелом текста:

-

Дизајн корице:

-

Тираж:

-

Штампа:

-

UDRUŽENJE SUDIJSKIH
I TUŽILAČKIH
POMOĆNIKA SRBIJE

КАТАЛОГ И АНАЛИЗА ПОСЛОВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА У ПРАВОСУДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Израда ове публикације омогућена је уз подршку америчког народа путем Америчке агенције за међународни развој (USAID) кроз Пројекат владавине права. Садржај ове публикације не мора нужно одражавати ставове USAID-а или владе Сједињених Америчких Држава.

САДРЖАЈ

1.	УВОД	5
2.	ПРЕГЛЕД ВАЖЕЋИХ ПРОПИСА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ КОЈИМА СУ РЕГУЛИСАНИ ПОСЛОВИ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА	9
2.1.	СПИСАК ПРАВНИХ АКТА.....	9
2.2	КОРИШЋЕНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ.....	11
2.3	АКТИ КОЈИМА СУ ПРОПИСАНА ЗВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА	11
2.4	АКТИ КОЈИМА СУ ПРОПИСАНИ ПОСЛОВИ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА.....	14
2.5	ИНФОРМАЦИЈЕ ДОБИЈЕНЕ ИЗ РАЗГОВОРА СА ПРЕДСЕДНИЦИМА СУДОВА, ПРЕДСТАВНИЦИМА СУДСКЕ УПРАВЕ И СУДИЈСКИМ ПОМОЋНИЦИМА	19
3.	КАТАЛОГ ПОСЛОВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА.....	21
3.1	КАТАЛОГ ПОСЛОВА РЕГУЛИСАНИХ ПОЗИТИВНОПРАВНИМ ПРОПИСИМА.....	21
3.2	КАТАЛОГ ПОСЛОВА КОЈЕ ОБАВЉАЈУ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ НА ОСНОВУ НАРЕДБИ ПРЕДСЕДНИКА СУДОВА ИЛИ НА ОСНОВУ ПРАКСЕ ПОСТУПАЊА У СУДОВИМА	26
4.	АНАЛИЗА УПИТНИКА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ О ВРСТИ И ОБИМУ ПОСЛА	31
4.1	УВОД.....	31
4.2	МЕТОДОЛОГИЈА.....	32
4.3	АНАЛИЗА УПИТНИКА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ОСНОВНИХ, ВИШИХ И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	32
4.4	АНАЛИЗА УПИТНИКА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	58
5.	ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ СА КАТАЛОГОМ ПОСЛОВА КОЈЕ БИ МОГЛИ ДА ОБАВЉАЈУ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ У ПРАВОСУДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	65
5.1	КАТАЛОГ МОГУЋИХ ПОСЛОВА У СВАКОЈ ОД МАТЕРИЈА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ОСНОВНИХ, ВИШИХ И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА.....	66
5.1.1	ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	70
5.2	КАТАЛОГ МОГУЋИХ ПОСЛОВА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА.....	72
5.2.1	ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ	75

1. УВОД

Удружење судија прекршајних судова Републике Србије заједно са Удружењем судијских и тужилачких помоћника Србије, као партнером, а уз подршку *USAID* Пројекта владавине права – РОЛ пројекат, учествује у реализацији пројекта „Дефинисање јасног каријерног положаја судијских помоћника, унапређење транспарентности и њиховог статуса у правосуђу у светлу нових уставних промена“.

Циљ пројекта је дефинисање радних задатака судијских помоћника које би они могли самостално да обављају, а који би могли да се пропишу у оквиру процесних закона након уставних промена. Ради реализовања тог циља неопходно је направити каталог тренутних радних задатака судијских помоћника у основним, вишим, апелационим и прекршајним судовима, са предлогом будућих послова које би они могли обављати самостално.

Ефикасност рада судова у Србији у великој мери зависи од квалитета и обима рада судијских помоћника. Они су ангажовани у раду у скоро свим судским материјама, у раду у судској управи и обављају велики број административних послова. Са друге стране, не постоји јасна и транспарентна процедура, нити временски оквир који регулише њихово напредовање у више положаје или у судове вишег степена. Запошљавање и напредовање судијских помоћника зависи од разних чинилаца који немају везе са њиховим радом, као што су: *ad hoc* одлуке председника судова, забрана запошљавања у правосуђу, рационализација и слично. Примања судијских помоћника се крећу у широком распону у зависности од звања и платног разреда у који су распоређени, али већина ипак сматра да она нису у складу са обимом и важношћу посла који обављају. Треба истаћи да зараде судијских помоћника нису дефинисане у односу на проценат плате судије суда у којем помоћници раде, као и да повећање зараде није предвидљиво и не мотивише их да задрже постојећи статус и да остану у правосуђу. Један од циљева овог пројекта је управо промовисање улоге судијских помоћника, који су тренутно невидљиви у правосудном систему Србије. Унапређење положаја судијских помоћника подразумева јасно дефинисање њиховог статуса и каријерног пута, што би их учинило потпуно видљивим у правосудном систему Републике Србије, а путем утврђивања њихових овлашћења и одговорности у раду, објективног праћења њиховог учинка рада, које сада не постоји у довољној мери, као и константне едукације, како у оквиру суда, тако и преко Правосудне академије, која је тренутно недовољна и могућности каријерног напретка у оквиру ове професије.

Пројектни тим састављен од представника Удружења судијских и тужилачких помоћника и Удружења судија прекршајних судова Републике Србије и одабраних експерата приступио је изради документа који за циљ има:

- Идентификацију и израду каталога свих послова које судијски помоћници тренутно обављају у основним, вишим и апелационим судовима, као и у прекршајним судовима;
- Анализу прикупљених података у вези са тренутним пословима судијских помоћника и анализу функционалног положаја судијских помоћника у правосудном систему Републике Србије;
- Идентификацију и израду каталога свих послова које би могли да обављају судијски помоћници, укључујући и оне које тренутно не обављају.

Резултати пројекта треба да буду основ за даље испуњење неких од основних циљева у вези са положајем судијских помоћника:

- професионализација;
- потпуна видљивост у правосудном систему Републике Србије;
- јасно дефинисана задужења и одговорности;
- објективно праћење учинка рада;
- могућност напретка у каријери у оквиру професије.

Јасно дефинисање положаја и послова судијских помоћника позитивно би се одразило на правосудни систем Републике Србије тако што би допринело:

- смањењу обима административног посла судија, односно оних послова који се не односе на одлучивање у предметима;
- смањењу трошкова правосудног система, кроз смањење потребе за сталним новим именовањем судија, с обзиром да њихове зараде представљају највећу буџетску линију правосудног буџета;
- повећању ефикасности правосудја;
- враћању поверења грађана у правосудни систем.

Влада Републике Србије упутила је Народној Скупштини текст Амандмана на Устав Републике Србије, након консултације о амандманима које су трајале годину и по дана¹. Већина правосудних невладиних организација је узела активно учешће у том процесу и усаглашен је текст амандмана под бројем ИВ, под називом „Начела о судовима“, који ставом шестим уводи велику новину у српско правосудје, тако што прописује да суде судије, а да се законом може предвидети да у суђењу учествују судије поротници и судијски помоћници.

Предложеним амандманом се предвиђа могућност да судијски помоћници могу учествовати у суђењу, што отвара могућност њиховог директног поступања у поступцима пред судовима. Иако је ово потпуна новина у уставно-правној традицији Републике Србије, у пракси није новина да судијски помоћници поступају скоро самостално у великом броју материја, а што показују и резултати упитника који ће бити представљени у оквиру овог документа. Овим уставним решењем би се омогућило да се кроз законске измене да већа и самосталнија улога судијским помоћницима, прецизним дефинисањем овлашћења и одговорности, у складу са потребама правосудног система који би могао брже да реагује на различите потребе грађана.

Како би се одговорило на изазов који предложена уставна промена доноси, потребно је унапред разрадити програме обуке за судијске помоћнике у различитим материјама. Да би предложене измене Устава дале резултат у пракси, потребно је већ кренути са припремама на Правосудној академији, како би се на време израдили јасно дефинисани курикулуми. Врсте и начин обука требало би да предложе еминентне судије са искуством рада са судијским помоћницима, уз учешће представника Удружења судијских помоћника.

¹ <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>

Тренутно Правосудна академија планира едукације судијских помоћника кроз поступак који се назива редовно годишње испитивање образовних потреба, а у праски се састоји од утврђивања потреба на основу попуњавања упитника од стране председника судова или достављања њихових извештаја. Резултати одговора датих од стране судијских помоћника приликом попуњавања упитника говоре да такво планирање није дало резултате. Судијски помоћници још увек не виде Правосудну академију као институцију која је фокусирана на њих и спремна да одговори на њихове потребе за обукама (у оквиру испитивања судијски помоћници у својим одговорима на питање да ли су имали неку врсту едукације, готово да не спомињу Правосудну академију). Редовна комуникација са релевантним удружењима која окупљају судијске помоћнике и укључивање њихових ставова приликом израда планова и курикулума дали би више резултата.

У оквиру процеса придруживања Републике Србије Европској Унији, Влада Републике Србије донела је читав низ докумената који представљају оквир за успостављање стандарда који у Европској унији важе. Један од основних требало би да буде Стратегија развоја правосуђа за период 2019-2024. године (у даљем текст: „Нацрт нове Стратегије“), чији радни текст припрема Радна група, основана решењем министра правде од 22. јануара 2019. године, а у чијем саставу се налазе представници свих релевантних институција. Резултат рада ове Радне групе се очекује у наредном периоду, што представља велику прилику да се предлози које овај пројекат треба да пружи инкорпорирају у активности саме Стратегије и предлоге измена законских текстова који ће се неминовно мењати у наредном периоду.

Циљеви који су презентовани у Нацрту нове Стратегије су:

- даље јачање независности судства и самосталности тужилаштва,
- даље јачање интегритета носилаца правосудних функција,
- даље подизање квалитета правосудног система јачањем стручности и оспособљености носилаца правосудних функција и запослених у правосуђу,
- даље подизање нивоа ефикасности правосудног система,
- подизање степена поверења јавности у рад правосуђа.

За положај и активности судијских помоћника од највећег интереса су циљеви који се тичу даљег унапређења квалитета правосудног система јачањем стручности и оспособљености носилаца правосудних функција и запослених у правосуђу. Нацрт нове Стратегије као један од циљева има и даљи развој правосудног система у коме се на свеобухватан и организован начин спроводи стручно усавршавање и обука судијских и тужилачких помоћника, али и приправника и осталих запослених у правосуђу.

Подизањем нивоа ефикасности правосудног система кроз унапређење система управљања и администраирања правосудном управом, као и развијањем *IT* система у правосуђу, поставља се нови систем који би требало да унапреди и рад судијских помоћника.

2. ПРЕГЛЕД ВАЖЕЋИХ ПРОПИСА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ КОЈИМА СУ РЕГУЛИСАНИ ПОСЛОВИ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

2.1. СПИСАК ПРАВНИХ АКТА

Правни акти коришћени приликом израде каталога и анализе послова судијских помоћника могу се поделити у неколико категорија:

I ОСНОВНИ ПРАВНИ АКТИ

Устав Републике Србије - "Службени гласник РС", бр. 98/2006 од 10.11.2006. године
Закон о Правосудној академији - „Службени гласник РС”, бр. 104/2009, 32/2014 и 106/2015
Закон о државним службеницима - "Службени гласник РС", бр. 79/2005, 81/2005, 83/2005, 64/2007, 67/2007, 116/2008, 104/2009, 99/2014 и 94/2017 и 95/2018
Закон о уређењу судова - "Службени гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - други закон, 78/2011 - други закон, 101/2011, 101/2013, 40/2015 - други закон, 106/2015, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 - Одлука УС РС 87/2018 и 88/2018 - Одлука УС РС

II ПРОЦЕСНИ ЗАКОНИ

Закон о парничном поступку - „Службени гласник РС”, бр. 72/2011, 49/2013, 74/2013 и 55/2014
Закон о ванпарничном поступку - „Службени гласник РС”, бр. 25/82 и 48/88 и "Сл. гласник РС", бр. 46/95, 18/2005, 85/2012, 45/2013, 55/2014, 6/2015 и 106/2015
Закон о извршењу и обезбеђењу - „Службени гласник РС”, бр. 106/2015 и 106/2016
Законик о кривичном поступку - "Службени гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014
Закон о прекршајима - "Службени гласник РС", бр. 65/2013, 13/2016 и 98/2016

III ПОДЗАКОНСКИ ПРАВНИ АКТИ

Судски пословник – „Службени гласник РС“, бр. 110/2009, 70/2011, 19/2012, 89/2013, 96/2015, 104/2015, 113/2015 – испр., 39/2016, 56/2016, 77/2016, 16/2018 и 78/2018
Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места Апелационог суда у Београду од 31.12.2015. године
Правилници о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у појединачним судовима
Правилник о попуњавању извршилачких радних места у судовима – „Службени гласник РС“, бр. 43/2010
Правилник о мерилима за одређивање броја судског особља у судовима – „Службени гласник РС“, бр. 72/2009 и 79/09
Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Прекршајном суду у Београду - од 22.01.2016. године

IV ОДЛУКЕ ПРЕДСЕДНИКА СУДОВА

Годишњи распоред послова у Апелационом суду у Београду за 2019. годину од 06.12.2018. године
Одлука о распореду судија и судијских помоћника који су одређени за надзор виших судова са подручја Апелационог суда у Београду од 16.10.2018. године
Одлука о образовању поткомисије за реализацију и обављање непосредне контроле над спровођењем мера Програма решавања старих предмета у 2015. години у Грађанском одељењу Апелационог суда у Београду од 05.03.2015. године
Одлука о распореду судија и судијских помоћника који су одређени за чланове комисија за надзор виших судова са подручја Апелационог суда у Београду од 19.11.2018. године
Годишњи распоред послова Прекршајног суда у Београду за 2017. годину од 29.11.2016. године
Годишњи распоред послова Прекршајног суда у Пријеполу за 2019. годину од 27.11.2018. године
Годишњи распоред послова Прекршајног суда у Обреновцу за 2019. годину од 13.11.2018. године
Годишњи распоред послова Прекршајног суда у Панчеву за 2019. годину од 28.11.2018. године
Годишњи распоред послова Прекршајног суда у Аранђеловцу за 2019. годину од 23.11.2018. године
Годишњи распоред послова Прекршајног суда у Шапцу за 2019. годину од 27.11.2018. године

V ОСТАЛА ДОКУМЕНТА

Нацрт Амандмана на Устав Републике Србије
Национална стратегија за реформу правосуђа 2013-2018
Нацрт Стратегије развоја правосуђа 2019-2024
Функционална анализа правосуђа Светске банке

2.2 КОРИШЋЕНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Приликом рада на овом документу коришћени су подаци и ставови изнети у публикацијама објављеним од стране УСАИД Пројекта владавине права:

- **Анализа положаја судијских помоћника**, која представља свеобухватну процену тренутног положаја и улоге судијских помоћника у систему правосуђа Републике Србије, са препорукама за унапређење њиховог положаја, а све у циљу побољшања продуктивности и ефикасности правосуђа,
- **Анализа ставова судијских помоћника о њиховом положају и условима рада**, која се односи на положај судијских помоћника, могућности њиховог каријерног напретка, услове рада, поступак оцењивања, стручно усавршавање и приступ судској пракси.

2.3 АКТИ КОЈИМА СУ ПРОПИСАНА ЗВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Члан 59. Закона о уређењу судова прописује да судијски помоћници стичу следећа звања:

- **судијски сарадник**
- **виши судијски сарадник**
- **судски саветник.**

Звање судског саветника постоји у судовима републичког ранга и апелационим судовима. У Врховном касационом суду постоји звање саветника Врховног касационог суда које се стиче у складу са Пословником о уређењу и раду Врховног касационог суда (члан 60).

Звања судијских помоћника прописана системским законима уподобљена су звањима из Закона о државним службеницима и Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника,² тако да се: zvanje sudijskog saradnika upodobljava zvanju savetnika,

- звање вишег судијског сарадника уподобљава се звању самосталног саветника и
- звање саветника Врховног касационог суда и звање судског саветника уподобљавају се звању вишег саветника.

Радноправни статус судијских помоћника дефинисан је чланом 69. Закона о уређењу судова, којим је прописано да се на заснивање радног односа и на права, обавезе, стручно усавршавање, оцењивање и одговорности судског особља примењују прописи који уређују радне односе државних службеника и намештеника, из чега следи да они имају положај државних службеника у складу са чланом 2. ставом 1. Закона о државним службеницима.

² Уредба о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника ("Сл. гласник РС", бр. 117/2005, 108/2008, 109/2009, 95/2010, 117/2012, 84/2014, 132/2014, 28/2015, 102/2015 и 113/2015)

Апелациони суд у Београду донео је 31.12.2015. године Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места чијим чланом 13. је предвиђено запошљавање судијских помоћника само у звању вишег судијског сарадника, са прописаним јасним критеријумима за кандидате, а то су две године радног искуства у правној струци после положеног правосудног испита. У пракси, приликом запошљавања на ово радно место, ситуација је различита у зависности од начина попуњавања радног места. Када се расписују јавни и интерни конкурси поштује се овај услов и тражи се од кандидата да имају више од две године искуства, а када долази до преузимања судијских помоћника из нижих судова, овај услов се не поставља, те се преузимају и судијски помоћници са искуством краћим од две године.

По мишљењу председника судова и запослених у судовима са којима су обављани разговори за потребе овог пројекта, чињеница да цитираним Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места није предвиђена и позиција судијског сарадника оправдана је потребом да у овом суду буду запослени само судијски помоћници са довољним искуством потребним за одговор на комплексност материје из надлежности овог суда.

Законом о уређењу судова и Законом о државним службеницима статус судијских помоћника различито је регулисан. Због тога су током јавне расправе одржане 2018. године, одржане у процесу доношења амандмана на Устава Републике Србије из 2006. године, представници Удружења судијских и тужилачких помоћника, Удружења судија прекршајних судова и Удружења судија и тужилаца Србије заузели став да се судијски помоћници „изместе“ из статуса државних службеника и ставе под ингеренцију Високог савета судства, те да се њихов статус и положај регулише прописима који регулишу статус и положај судија. Услов за то је измена Устава Републике Србије.

У следећој табели дат је преглед звања судијских помоћника:

V ОДЛУКЕ ПРЕДСЕДНИКА СУДОВА

РАДНО МЕСТО: Судијски помоћник			
ГРУПА И ПОДГРУПА РАДНИХ МЕСТА (хоризонтална класификација)	Судијски сарадник	Виши судијски сарадник	Судски саветник
Захтевана врста образовања	Завршен Правни факултет		
образовања	Завршен Правни факултет		
Захтевано радно искуство	<p>Није потребно.</p> <p>Судијски приправник који је на правосудном испиту оцењен са "положио са одликом" прима се у радни однос на неодређено време, у звању судијског сарадника, што не искључује могућност да буду примљена и лица која нису положила са одликом.</p>	<p>Најмање две године радног искуства у правној струци</p>	<p>Најмање 6 година радног искуства у правној струци (услов за избор за судију вишег суда).</p> <p>Звање судског саветника постоји у судовима републичког ранга и апелационим судовима. У Врховном касационом суду постоји звање саветника Врховног касационог суда, које се стиче у складу са Пословником о уређењу и раду Врховног касационог суда.</p>
Мобилност:	Судијски помоћник може одређено време бити упућен на обуку у други суд, државни орган или орган јединице локалне самоуправе.		
Обука:	Програм обуке судијских приправника и судијских помоћника прописује институција надлежна за обуку у правосудју, уз сагласност Високог савета судства.		
Типични / општи опис посла:	Помаже судији, израђује нацрте судских одлука, проучава правна питања, судску праксу и правну литературу, израђује нацрте правних шватања, усвојена правна шватања припрема за објављивање и самостално или уз надзор и упутства судије врши послове одређене законом и Судским пословником.		
			Судски саветник врши стручне послове значајне за судско одељење или цео суд.

2.4 АКТИ КОЈИМА СУ ПРОПИСАНИ ПОСЛОВИ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Законодавни оквир препознаје само неке од послова које обављају судијски помоћници у судовима и то оне најважније који су регулисани највећим делом Законом о уређењу судова (у даљем тексту: ЗУС) и Судским пословником (у даљем тексту: СП). Поред ова два прописа, послови судијских помоћника су регулисани и Законом о парничном поступку, Законом о ванпарничном поступку и Законом о извршењу и обезбеђењу.

Закон о уређењу судова

Чланом 58. Закона о уређењу судова прописани су послови судијског помоћника, те се наводи да судијски помоћник помаже судији, израђује нацрте судских одлука, проучава правна питања, судску праксу и правну литературу, израђује нацрте правних шватања, усвојена правна шватања припрема за објављивање и самостално или уз надзор и упутства судије врши послове одређене законом и Судским пословником.

Судски пословник

Члан 74. Судског пословника је доста детаљнији када прописује листу послова које обављају судијски помоћници. У њему се наводи да судијски помоћник:

- проучава предмете које му додели судија и припрема их за суђења,
- обавља поверене послове у припремном одељењу,
- сачињава записник о састанцима, седницама већа и одељења,
- припрема стручне извештаје, анализе и обавештења по налогу судије,
- узима изјаве странака на записник,
- обрађује притужбе грађана и
- обавља друге послове утврђене годишњим распоредом послова и актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у суду.

Судијском помоћнику може се поверити и обављање других послова под надзором судије, као што су:

- израда нацрта одлуке која се односи на испитивање процесних претпоставки за вођење поступка,
- нацрт судске одлуке и одлуке о дозвољености правног лека,
- припремање реферата за судију известиоца,
- одређивање висине судске таксе, разврставање предмета и слично.

Закон о парничном поступку

Иако би се могло очекивати да је Законом о парничном поступку, као основним процесним законом, детаљније регулисана улога судијског помоћника у парничном поступку, сам закон само у члану 115. прописује да судија може да повери вођење записника судијском помоћнику или судијском приправнику.

Овај процесни закон не препознаје улогу судијских помоћника ни у једној фази поступка, нити даје додатна овлашћења ван оних дефинисаних Законом у уређењу судова и Судским пословником.

Чланом 279. Закона о изменама и допунама претходног Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 111/09) било је предвиђено да судијски помоћници могу самостално:

- обављати послове претходног испитивања тужбе,
- позивати странке или пуномоћнике ради узимања потребних изјава,
- прибављати потребну документацију у циљу разјашњења појединих питања,
- као и да могу обављати друге послове који се односе на управљање поступком.

Нажалост, ове измене нису више део позитивног законодавства.

Иако је важећим процесним законом јасно одређен круг послова судијских помоћника, у пракси се дешава, у зависности од оптерећења и обима посла, да помоћници обављају све радње у поступку, па чак и комплетна саслушања странака у парничном поступку.

Закон о ванпарничном поступку

Законом о ванпарничном поступку прописано је самостално предузимање одређених радњи у поступку од стране судијских помоћника.

До усвајања измена Закона о ванпарничном поступку, којима је предвиђено да суд може јавном бележнику поверити спровођење законом предвиђених поступака, судијски помоћници су водили самостално оставинске поступке, који представљају највећи број поступака у ванпарници.

Уступањем највећег броја предмета јавним бележницима ова надлежност у пракси се значајно смањила.

Члан 90. Закона о ванпарничном поступку даје највећа овлашћења судијским помоћницима од свих процесних закона и скоро у потпуности их овлашћује да поступају у овој материји:

„У поступку за расправљање заоставштине све изјаве и предлоге учесника, изузев изјава о одрицању од наслеђа, могу узимати на записник и судијски помоћници.”

У пракси судијски помоћници често узимају и негативне наследне изјаве – изјаве о одрицању од наслеђа, а надзорне судије потписују такав записник.

Поред тога, Закон о ванпарничном поступку такође предвиђа у члану 17. да:

„Поједине радње у поступку може да преузима судијски помоћник у суду кад је то овим или другим законом одређено. Записник о тим радњама потписују судијски помоћник и записничар који је саставио записник.”

У Закону о ванпарничном поступку налазе се и одредбе које овлашћују судијског помоћника да предузима одређене радње у вези са смртовницом (члан 94) или проценом вредности имовине (чланови 99а и 100):

- Ако је оставинском суду достављена непотпуна смртовница, суд може, према околностима, одлучити да сам састави смртовницу у суду или да то учини судијски помоћник ван суда.
- Ако јавни бележник није пописао и проценио имовину умрлог, то може да учини судијски помоћник оставинског суда.
- Ако учесници приговоре попису или процени имовине, суд може одредити да попис и процену изврши други јавни бележник или судијски помоћник.

Закон о прекршајима

Закон о прекршајима, као основни процесни и материјални закон у домену прекршајног права не препознаје улогу судијских помоћника ни у једној фази поступка, нити им даје додатна овлашћења ван оних дефинисаних Законом о уређењу судова и Судским пословником.

Закон о извршењу и обезбеђењу

Још један од процесних закона који само у једној законској одредби спомиње судијске помоћнике је Закон о извршењу и обезбеђењу. Међутим, за разлику од већине других закона, том одредбом су отворена врата за широко поступање судијских помоћника, будући да је у члану 12. предвиђено да судијски помоћник може предузимати поједине судске радње у извршном поступку или поступку обезбеђења.

Годишњи распоред послова у суду

Детаљан опис послова које судијски помоћници у судовима обављају је, поред цитираним законима, прописан и унутрашњим актом сваког суда, Годишњим распоредом послова у суду који доноси председник суда. Годишњим распоредом послова председник суда одређује судије и судијске помоћнике за поступање у конкретно одређеним материјама, њихов обим послова, функционисање организационе јединице суда и надлежност за контролу њиховог рада. Имајући у виду да је ово унутрашњи правни акт, чије измене се једноставније спроводе, по мишљењу председника судова он представља добар механизам распоређивања запослених током године.

Како би се илустровао начин примене наведеног акта и распоређивања послова у складу са њим, у даљем тексту су приказани изводи из Годишњег распореда послова у Апелационом суду у Београду за 2019. годину, који је узет за пример имајући у виду широку надлежност овог суда у правосудном систему Републике Србије:

- реферисање и припрема нацрта одговора по поднетим притужбама, представкама, захтевима за изузеће и молбама у грађанској и кривичној материји;
- реферисање и припремања нацрта одлука које доноси председник суда, у поступку по жалби против одлука донетих по предлогу да се осуђеном коме је изречена казна затвора до 1 године, казна изврши без напуштања просторија у којима осуђени станује, под надзором и упутствима вршиоца функције председника суда;
- послове у већу формираном ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда другостепеног суда, у трећем степену, у складу са чланом 74. Судског пословника, под

надзором и упутствима судија обављаће судијски помоћници који су распоређени на рад у Посебним одељењима суда;

- послове и задатке, у складу са чланом 74. Судског пословника, у Одељењу судске праксе за грађанску материју, у пуном радном времену, обављаће судијски помоћници, по распореду који ће за сваки месец одређивати руководиоца судске праксе за грађанску материју;
- послове секретара Одељења судске праксе;
- припрема Билтена судске праксе и ажурирање рубрике Судска пракса на интернет страници суда;
- послове и задатке у Одељењу судске праксе за материју радних спорова;
- послове анонимизације судских одлука и уређивања дела интернет странице суда која се односи на судску праксу;
- послове праћења и проучавања судске праксе Уставног суда, разврставања библиотечарске грађе овог суда: стручних публикација, службених гласила и друге стручне литературе, послова евидентирања захтева за набавку стручне литературе, као и других библиотечарских послова.

Такође, након анализе Годишњих распореда послова прекршајних судова, који су наведени у поглављу 2 овог документа у оквиру списка правних аката, у одељку ИВ – Одлуке председника судова, закључује се да су судијски помоћници најчешће распоређени или по недељама у месецу за рад са одређеним судијама или по врсти послова које обављају. Ти послови су следећи:

- израда Информатора о раду суда,
- израда Плана интегритета,
- послови међусекторске сарадње у области спречавања насиља у породици,
- притужбе и представке учесника у поступку (окривљених, сведока, бранилаца и подносилаца захтева),
- поступање по Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја (праћење рокова и достављање обавештења тражиоцима информација, израда годишњих извештаја који се прослеђују Поверенику за слободан приступ информацијама од јавног значаја и заштиту података о личности),
- послови у извршном одељењу (израда решења о замени неплаћене новчане казне изречене пресудом суда или прекршајним налогом органа управе у казну затвора-нпр. прекршајни налози које издају Министарство унутрашњих послова и Комунална полиција),
- послови из области народне одбране (комуникација са Министарством одбране),
- проучавање додељених предмета и припрема предмета за суђења,
- узимање изјава странака на записник,
- послови аналитике, праћење поступања по предметима у извршном поступку који су заведени у електронски уписник ИПР, као и други послови у вези извршења,

- благовремено и законито поступање у извршном поступку,
- поступање као треће овлашћено лице за потписивање битних докумената за потребе рада суда, у случају одсуства како председника суда, тако и заменика председника суда,
- послови поступања по Закону о заштити о заштити узбуњивача (пријем обавештења и израда записника).

Одлука о распореду судија и судијских помоћника који су одређени за чланове комисија за надзор виших судова са подручја Апелационог суда у Београду од 16.10.2018 године

Одлуком о распореду судија и судијских помоћника који су одређени за чланове комисија за надзор виших судова са подручја Апелационог суда у Београду више од 20 судијских помоћника распоређено је за надзор рада у следећим материјама: К, П, П1, Р4г, Р4р и у судској управи. Њихове активности између осталог обухватају:

- увид и контролу у вођењу уписника који се воде за наведене врсте предмета у складу са чланом 266. Судског пословника;
- увид у извештај о раду Одељења за поступање по приговорима ради убрзавања поступка у грађанској материји и грађанској материји за радне спорове (укупан број примљених, решених и нерешених предмета из уписника Р4г и Р4р);
- увид у поступање по захтевима за заштиту узбуњивача;
- увид у Програм решавања старих предмета и Извештај о реализацији програма решавања старих предмета;
- увид у Извештај о обављеном надзору основних судова са предлогом мера;
- увид у Извештај о укупном броју старих предмета по иницијалном акту (преко 2, 5 и 10 година) по материјама и по судијама;
- разматрање Извештаја о реализацији предложених мера;
- увид у Извештај Одељења судске праксе (број прегледаних предмета, број задржаних предмета са напоменама о евентуалним проблемима у функционисању судске праксе);
- увид у Извештај о неурађеним одлукама у законом предвиђеним роковима;
- контрола завођења предмета у уписнике и развођења предмета у складу са Судским пословником;
- сачињавање записника по завршетку надзора о извршеном надзору, у коме ће бити констатоване све евентуално уочене неправилности и пропусти у раду, са препорукама и закључцима за предузимање мера у циљу бољег функционисања првостепеног, односно другостепеног одељења суда и роковима за поступање;
- провера да ли је поступљено по предложеним мерама након протеча рокова који су дати у Записнику о извршеној контроли, о чему се обавештава председник Апелационог суда у Београду.

2.5 ИНФОРМАЦИЈЕ ДОБИЈЕНЕ ИЗ РАЗГОВОРА СА ПРЕДСЕДНИЦИМА СУДОВА, ПРЕДСТАВНИЦИМА СУДСКЕ УПРАВЕ И СУДИЈСКИМ ПОМОЋНИЦИМА

Након детаљног проучавања наведених правних аката, пројектни тим је дошао до закључка да правни оквир који регулише позицију судијских помоћника не дефинише у потпуности све послове које они обављају, нити даје преглед свих послова које они обављају, због чега је било потребно спровести додатно прикупљање података и њихову анализу обављањем разговора / неформалних интервјуа са председницима судова, секретарима судова, лицима која се налазе на челу кадровских служби и судијским помоћницима. Разговори су обављени са председницима судова, представницима судске управе и судијским помоћницима запосленим у београдским судовима (Први основни суд у Београду, Трећи основни суд у Београду, Виши суд у Београду и Апелациони суд у Београду, Прекршајни суд у Београду), као и са члановима Удружења судијских и тужилачких помоћника и Удружења судија за прекршаје Републике Србије.

	НАЗИВ СУДА	УКУПАН БРОЈ ЛИЦА СА КОЈИМА СУ ОБАВЉЕНИ РАЗГОВОРИ
1.	Апелациони суд у Београду	10
2.	Виши суду у Београду	5
3.	Први основни суд у Београду	3
4.	Други основни суд у Београду	4
5.	Трећи основни суд у Београду	2
6.	Прекршајни суд у Београду	15
	Укупно	39

Током ових разговора добијене су информације да је одређивање послова које обављају судијски помоћници подложно честим изменама услед променљивих потреба суда, судијских већа, промена у саставу судијских већа (одлазак судија на боловања, упућивања у друге судове или напредовања у виши суд, одлагање рочишта), потреба суда поводом учествовања у разним пројектима, вршења надзора над радом нижих судова итд. Током разговора су често истицани неуједначеност праксе обављања послова судијских помоћника и примери поступања која нису у потпуности у сагласности са законом (нпр: неки од судијских помоћника одлажу суђења, неки воде целокупан поступак). Саговорници су често скретали пажњу да су послови судијских помоћника у великом обиму регулисани годишњим распоредом послова и посебни решењима.

Разговори који су обављени са 15 судијских помоћника из Прекршајног суда у Београду, обрађени су заједно са одговорима добијеним путем упитника и коришћени су у анализи послова које судијски помоћници Прекршајних судова раде у пракси, ради додатних појашњења конкретних послова у одређеној материји.

На основу претходно обављених разговора формулисана су питања у Упитнику, који је имао за циљ да да комплетнију слику о пословима које судијски помоћници обављају у пракси.

3. КАТАЛОГ ПОСЛОВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Циљ израде каталога је детаљно навођење свих послова које судијски помоћници обављају у судовима, како оних који су наведени у законским текстовима, тако и оних које предузимају у свом свакодневном раду, који представљају резултат дугогодишње праксе и потреба рада у судовима.

Каталог послова је подељен на два поглавља:

1. Каталог послова регулисаних позитивноправним прописима;
2. Каталог послова које обављају судијски помоћници на основу наредби председника суда или на основу праксе поступања у судовима.

3.1 КАТАЛОГ ПОСЛОВА РЕГУЛИСАНИХ ПОЗИТИВНОПРАВНИМ ПРОПИСИМА

Послови у складу са важећим прописима	Опис посла – активности	Пракса ³
Помагање судији у раду (ЗУС) Проучавање предмета које додели судија и припрема за суђења – под надзором судије (СП) Припремање реферата за судију известиоца - под надзором судије (СП)	<ul style="list-style-type: none">➤ Вођење интерних евиденција о задуживању предметима➤ Комуникација са писарницама – давање налога референту за поступање у предметима➤ Комуникација са судском управом – изјашњење поводом захтева и притужби странака➤ Комуникација са председницима одељења – изјашњење поводом захтева председника одељења / председника суда / давање другом	Судијски помоћници често обављају велики део послова судије, председника већа у 1 - степену судовима и известиоца у 2-степену судовима. Ови послови укључују припрему предмета и извештавање, решавање поште, комуникацију са писарницама, судском управом, писање извештаја и слично.

³ Подаци који су наведени у овој колони под називом ПРАКСА су добијени анализом упитника, на основу разговора са председницима суда, судијама, представницима судске управе и судијских помоћника.

<p>Израда нацрта судских одлука (ЗУС) Израда нацрта судске одлуке – под надзором судије (СП) Израда нацрта одлуке о дозвољености правног лека – под надзором судије (СП)</p>	<p>➤ Израда нацрта мериторних и процесних одлука</p>	<p>Иако је законом изричито прописано да помоћници израђују нацрт одлуке, пракса је да помоћници имају обавезу да у потпуности израде одлуке у предметима које су задужили, што потврђују и одговори дати у Упитнику. Улога судије након тога је да одлуку само потпише или врати на поновни рад судијском помоћнику.</p>
<p>Проучавање правних питања (ЗУС)</p>	<p>➤ Проучавање заузетих ставова на седницама одељења виших инстанци</p>	
<p>Проучавање судске праксе (ЗУС)</p>	<p>➤ Вођење рачуна о уједначавању судске праксе, тако што се води рачуна о већ израђеним одлукама и донетим ставовима о истим или сличним питањима, да не би одлуке одступале од судске праксе и да би постојала правна сигурност</p>	<p>Судијски помоћници стално читају ставове виших инстанци, распитају се у одељењу судске праксе и прате званичне сајтове виших судова.</p>
<p>Проучавање правне литературе (ЗУС)</p>	<p>➤ Проучавање билтена, праксе, зборника и објављених одлука</p>	
<p>Израда нацрта правних шватања (ЗУС)</p>	<p>➤ Уколико се надлежни судија не слаже са ставом одељења има право да на седници одељења изнесе своје мишљење о конкретном случају, по правилу различито од заузетог става, о чему се одељење изјашњава гласањем. Ово изјашњење се у зависности од материје доставља руководиоцу (председнику парничног или кривичног одељења) и одељењу судске праксе. Судијски помоћници углавном сачињавају оваква издвојена мишљења, у форми изјашњења.</p>	<p>Изјашњење које често израђују судијски помоћници се састоји од навођења конкретног правног питања, става суда и судије у вези са тим правним питањем и образложења мишљења судије у конкретном случају.</p>

Припрема усвојених правних шватања за објављивање (ЗУС)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Формулисање правног шватања ради објављивања у билтену суда, сентенцама судске праксе... 	Неретко се правно шватање израђује комплетно од почетка, након усвајања на седници одељења.
Самостално или уз надзор и упутства судије обављање послова одређених законом (ЗУС)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Рад у материји у којој поступа 	
Самостално или уз надзор и упутства судије обављање послова одређених Судским пословником (ЗУС)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Општа формулација ЗУС-а која је разрађена у наставку ове табеле. 	
Обављање поверених послова у припремном одељењу (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Провера процесних претпоставки и евентуално процесних сметњи за вођење поступка (надлежност, пуномоћје, потписи). ➤ Поступање по привременим мерама и у хитним поступцима – чињенице које се утврђују од стране судијских помоћника у оквиру припремног поступка. 	
Израда нацрта одлуке која се односи на испитивање процесних претпоставки за вођење поступка (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Израда решења о ненадлежности, о сукобу надлежности, решења о одбачају, као и израда наредби странкама. 	
Сачињавање записника о састанцима, седницама већа и одељења (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Води записнике на састанцима, суђењима, седницама већа, које у већини случајева и потписује (има овлашћење да потписује у кривичноправној материји) 	
Припрема стручних извештаја, анализа и обавештења по налогу судије (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Израђује месечне извештаје, кварталне, полугодишње и годишње извештаје за судије, извештаје по програму решавања старих предмета итд. 	

Узимање изјава странака на записник (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Врло често судијски помоћници узимају изјаве странака у току целог парничног поступка и нарочито у ванпарничном поступку 	
Обрада притужби грађана (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Судијски помоћник у име председника или заменика председника суда анализира наведе притужбе, списе предмета и писано изјашњење поступајућег судије, те израђује обавештење о основаности притужбе за подносиоца, непосредно виши суд, Министарство правде и ВСС, у складу са тим преко ког органа је поднета притужба. 	
Обављање других послова утврђених годишњим распоредом послова и актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у суду (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ У ову групу спадају разна поступања судијских помоћника на основу одлука и наредби председника суда, председника одељења, надзорног судије. 	
Одређивање висине судске таксе (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Под надзором судије, углавном се даје налог референту да се наложи странци да уплати судске таксе. Висину судске таксе одређује или референт у писарници или судије и помоћници на основу Закона о судским таксама. 	За обрачун судске таксе судијски помоћници углавном користе сајтове основног суда.
Разврставање предмета и сл. (СП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Овај посао судијских помоћника законодавац није прецизно дефинисан, а односи се на означавање предмета по врсти материје. 	
Судија може да повери вођење записника судијском помоћнику (ЗПП)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Изричито дозвољено само ЗПП 	У пракси судијски помоћник води записник приликом: већања и гласања у другостепеним поступцима, вођења претходног поступка, вођење записника на седницама одељења итд.

<p>Поједине радње по Закону о ванпарничном поступку (ЗВП)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Поједине радње у поступку може да преузима судијски помоћник у суду кад је то овим или другим законом одређено. Записник о тим радњама потписују судијски помоћник и записничар који је саставио записник. ➤ У поступку за расправљање за оставштине све изјаве и предлоге учесника, изузев изјава о одрицању од наслеђа, могу узимати на записник и судијски помоћници. ➤ Ако је оставинском суду достављена непотпуна смртовница, суд може, према околностима, одлучити да сам састави смртовницу у суду или да то учини судијски помоћник ван суда. ➤ Ако јавни бележник није пописао и проценио имовину умрлог, то може да учини судијски помоћник оставинског суда. 	
<p>Поједине судске радње у извршном поступку или поступку обезбеђења (ЗИО)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Судијски помоћник може предузимати поједине судске радње у извршном поступку или поступку обезбеђења. Судијски помоћници задужују реферат и потписују записнике. 	<p>У пракси то значи да судијски помоћници обављају све радње у поступку: завођење предмета, вођење поступка, саслушање странака и доношење одлука (закључака и решења о извршењу) о спровођењу извршења, давање клаузуле, како у првостепеном тако и другостепеном поступку.</p>
<p>Судски саветник и саветник Врховног касационог суда – врше стручне послове значајне за судско одељење или цео суд (ЗУС)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Овде се мисли на исте врсте послова који су већ наведени, разлика је само што су у овом случају од већег значаја. 	

3.2 КАТАЛОГ ПОСЛОВА КОЈЕ ОБАВЉАЈУ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ НА ОСНОВУ НАРЕДБИ ПРЕДСЕДНИКА СУДОВА ИЛИ НА ОСНОВУ ПРАКСЕ ПОСТУПАЊА У СУДОВИМА

Подаци и одговори који су добијени након спроведених разговора и анализе упитника указују да је рад судијских помоћника веома разноврстан и да је само делимично регулисан законодавним оквиром. Велики део њихових свакодневних активности се односи на *ad hoc* поступање у различитим областима.

Како бисмо имали потпунију слику о активностима које предузимају судијски помоћници, све активности су подељене у неколико основних целина:

ГРУПА ПОСЛОВА	
1.	АДМИНИСТРАТИВНИ ПОСЛОВИ
2.	РАД У ВЕЋУ
3.	РАД У СУДСКОЈ УПРАВИ
4.	СУДСКА ПРАКСА
5.	ОСТАЛИ ПОСЛОВИ

У оквиру целине **АДМИНИСТРАТИВНИ ПОСЛОВИ** као посебне активности издвајају се:

АКТИВНОСТИ – АДМИНИСТРАТИВНИ ПОСЛОВИ		
1.	СУДСКЕ ТАКСЕ	Одређивање износа судске таксе и давање налога за уплату.
2.	ЗАВОЂЕЊЕ ПРЕДМЕТА У ИНТЕРНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ	
3.	“ПОШТА”	Провера уредности тужбе/предлога и надлежности; давање налога за доставу странкама.
4.	ИЗДАВАЊЕ НАЛОГА РАЧУНОВОДСТВУ СУДА	
5.	ИЗДАВАЊЕ НАЛОГА ПИСАРНИЦАМА	
6.	УНОШЕЊЕ ПОДАКА (AVP/SIPRES) АПЛИКАЦИЈА	
7.	КОМУНИКАЦИЈА СА ДРУГИМ ОРГАНИМА	Замолнице, међународне и по захтеву других судова.
8.	ОДЛУЧИВАЊЕ О НАКНАДАМА ЗА СВЕДОКЕ, СТРУЧЊАКЕ И ПРЕВОДИОЦЕ	Израда решења о трошковима поступка.

У оквиру целине **РАД У ВЕЋУ** као посебне активности јављају се:

АКТИВНОСТИ – РАД У ВЕЋУ		
1.	ПРИСУСТВОВАЊЕ СУЂЕЊИМА У ПРВОСТЕПЕНИМ ПОСТУПЦИМА И ВЕЋАЊИМА У ДРУГОСТЕПЕНОМ ПОСТУПКУ	
2.	УЧЕСТОВАЊЕ У СУЂЕЊИМА / ВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА/ ВЕЋАЊЕ У ДРУГОСТЕПЕНИМ ПОСТУПЦИМА	Раније је објашњено које је послове законодавац поверио судијским помоћницима, али без обзира на законска ограничења помоћници учествују у суђењима и већањима. Веома често узимају комплетне исказе странака, учествују у кривичном поступку, поступку по замолницама, у претходном поступку, комплетно припремају предмете и учествују на седницама другостепених судова, преузимају улогу судије известиоца у предмету.
3.	ОДЛАГАЊЕ СУЂЕЊА ЗБОГ СПРЕЧЕНОСТИ ПОСТУПАЈУЋИХ СУДИЈА	Ове послове иначе обавља по распореду дежурни судија, по одлуци председника суда, али због преоптерећености, суђења одлажу помоћници, а неретко и приправници.
4.	ИЗРАДА МЕРИТОРНИХ ОДЛУКА	Пресуда и решења
5.	ИЗРАДА ПРОЦЕСНИХ ОДЛУКА	Решења (на пример: решења о именовању вештака и тумача; решења о постављању привременог заступника и браниоца по службеној дужности; решења о исправци) и закључака
6.	ПРОУЧАВАЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ ЗА ПОТРЕБЕ ИЗРАДЕ ОДЛУКА	

У оквиру целине ПОСЛОВИ У СУДСКОЈ УПРАВИ као посебни послови јављају се:

АКТИВНОСТИ – ПОСЛОВИ У СУДСКОЈ УПРАВИ	
1.	Учествовање у комисији за пријем у радни однос – Према Закону о државним службеницима комисију сачињавају три члана, од којих је један у већини случајева секретар суда – судијски помоћник
2.	Пружање информација од јавног значаја по захтевима грађана – секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
3.	Поступање по Закону о спречавању злостављања на раду - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
4.	Поступање по Закону о заштити података о личности - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
5.	Поступање по Закону о заштити узбуњивача - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
6.	Члан дисциплинске комисије - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
7.	Поступање по представкама и притужбама грађана - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
8.	Обављање послова управитеља суда у судовима који имају више од 30 судија, у мањим судовима често ту функцију обавља секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
9.	Обављање послова портпарола суда – комуникација са медијама, одређује председник суда
10.	Обављање послова секретара суда – секретар суда представља руководиоца Судске управе
11.	Учествовање у поступцима јавних набавки
12.	Надзор над радом - нижих судова / судских јединица / неког од судских одељења – судијски помоћници одређени одлуком председника суда
14.	Израда извештаја за веће / управу суда / Министарство правде / Високи савет судства – месечни, квартални, полугодишњи, годишњи извештаји о раду судија, извештаји за предмете рехабилитације, извештаји по члану 28. Закона о уређењу судова
15.	Обиласци завода за извршење кривичних санкција, психијатријских установа (ванпарница) и слично – судијски помоћници одређени одлуком председника суда
16.	Овера исправа намењених употреби у иностранству – судијски помоћници одређени одлуком председника суда
17.	Послови правне помоћи другим судовима и органима и међународне правне помоћи - поступање по замолницама других судова

У оквиру целине **ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ** као посебне активности јављају се:

АКТИВНОСТИ – ОСТАЛЕ	
1.	Учествовање у комисији за пријем у радни однос – Према Закону о државним службеницима комисију сачињавају три члана, од којих је један у већини случајева секретар суда – судијски помоћник
2.	Пружање информација од јавног значаја по захтевима грађана – секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
3.	Поступање по Закону о спречавању злостављања на раду - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
4.	Поступање по Закону о заштити података о личности - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
5.	Поступање по Закону о заштити узбуњивача - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда
6.	Члан дисциплинске комисије - секретар суда или помоћник распоређен одлуком председника суда

Рад у одељењу **СУДСКЕ ПРАКСЕ** обухвата техничку подршку, уједначавање праксе и евиденцију предмета. Посебна одељења за судску праксу формирају се за кривичну, грађанску и радноправну материју. У судовима са широком територијалном надлежношћу и судовима посебне надлежности, као што су већи прекршајни судови (Прекршајни суд у Београду на пример) формира се одељење судске праксе у којем су по правилу распоређени судијски помоћници са већим искуством. На челу таквог одељења налази се надзорни судија који координира њихов рад. Обавеза помоћника у судској пракси зависи од организације суда, али у већини случајева ту спада: контрола израђених одлука, како пропуста насталих приликом куцања, тако и пропуста који се односе на материјално право; праћење судске праксе виших инстанци, ради указивања поступајућим судијама на евентуалне промене и на нове заузете ставове, а све ради уједначавања судске праксе. У неким судовима одељење судске праксе проучава одлуке пристигле из виших и апелационих судова, док у другостепеним судовима води рачуна о уједначеној судској пракси и заузетим ставовима. Судијски помоћници воде евиденцију о свим предметима; узимају учешће у изради билтена суда где се одређене одлуке објављују; упознају стручну јавност о судској пракси на разним саветовањима.

Посебни послови судијских помоћника у зависности од материје

Грађанскоправна материја

- Поступање у поступцима за заштиту права на суђење у разумном року – Закон о заштити права на суђење у разумном року прописује чланом 7. да поступак по приговору странака води председник суда који о истом и одлучује, а да годишњим распоредом послова може одредити једног или више судија да поред њега воде овај поступак. У пракси врло често се дешава да ове поступке воде судијски помоћници. Ознака ових предмета је Р4П и Р4К, односно Ржг4 и Ркж4 у другостепеним судовима.
- Поступање у поступцима за рехабилитацију лица, имајући у виду да се ради о предметима који су шаблонског типа, заправо једноставни за израду.
- Поступање у поступцима медијације - доношење одлуке.
- Признање стране судске одлуке - давање наредбе и доношење одлуке.
- Поступци за издавање апостила - доношење решења.

Кривичноправна материја

- Споразум о признању кривичног дела – СПК. Судије судијским помоћницима поверавају послове израде одлуке којом се усваја споразум.
- Поступци за малолетнике – Ким и Км. Комплетно спровођење поступка, саслушање, вођење записника, израда одлука.
- Поступци привременог и трајног одузимања имовине – ПОИ и ТОИ. Комплетно спровођење поступка, вођење записника, израда одлука.

Прекршајноправна материја

- Првостепени поступак - Пр и ПрПом. Судијски помоћници у прекршајним судовима узимају изјаве на записник у предметима у којима је прекршајни суд надлежан у првом степену и у предметима у којима поступа као замољени суд од стране месно надлежног суда.
- Извршни поступак – Ипр, Ипр1, Ипр2 и Ипр 3. Израда решења о замени неплаћене новчане казне изречене пресудом суда или прекршајним налогом органа управе у казну затвора (нпр. прекршајни налози које издају Министарство унутрашњих послова и Комунална полиција), праћење поступања по предметима у извршном поступку који су заведени у електронски уписник ИПР, као и други послови у вези са извршењем.
- Остали послови: послови међусекторске сарадње у области спречавања насиља у породици, у антикорупцијским предметима, у области јавног реда и мира и спречавања насиља на спортским приредбама (израда извештаја, анализа тока прекршајног поступка по доношењу одлуке, статистика ажурности судије у одређеним областима).

4. АНАЛИЗА УПИТНИКА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ О ВРСТИ И ОБИМУ ПОСЛА

4.1 УВОД

Упитник за судијске помоћнике основних, виших, апелационих и прекршајних судова Републике Србије о врсти и обиму посла (у даљем тексту: „Упитник“) израђен је са циљем да се анализом одговора које су судијски помоћници дали добије пресек тренутне ситуације, а нарочито да се дође до података које су то активности које се редовно обављају, а нису законски дефинисане.

Упитник је био конципиран на начин да је обухватао следеће групе питања:

1. Положај и напредовање у каријери;
2. Проценти ангажовања судијских помоћника на административним пословима, раду у већу и раду у судској управи, те појединости везане за свако од тих ангажовања;
3. Питања везана за организацију суда у ком раде у вези са постојањем припремних одељења, добијања ад хоц задужења, као и самостално вођење поступка, без обзира на законска овлашћења. С обзиром на организацију рада у прекршајним судовима, где не постоје наведена одељења, питања из ове групе подразумевала су само самосталност у раду, без обзира на законска овлашћења.

Судијски помоћници су се приликом попуњавања упитника изражавали заокруживањем понуђених одговора, процентуално, као и писменим давањем одговора.

Упитнике је попунило укупно 266 судијских помоћника, од тога 152 судијских помоћника основних судова, 50 судијских помоћника из виших и апелационих судова и 64 судијских помоћника из прекршајних судова.

Позиву за учествовање у попуњавању упитника одазвали су се сви прекршајни судови, тако да су 64 судијских помоћника (од укупно 65 који су запослени у овим судовима) учествовала у овом процесу и њихови одговори су обухваћени анализом овог упитника.

Током 2018. године и почетком 2019. године, више од 250 судијских помоћника је изабрано за судије, те се не може са сигурношћу утврдити њихов укупан број у свим судовима. Како су ранији подаци спомињали бројку од 1500 судијских помоћника, процењује се да тренутно у српском правосудју ради око 1250 судијских помоћника.

4.2 МЕТОДОЛОГИЈА

Истраживање реализовано	Удружење судија прекршајних судова Републике Србије (УСУДПРЕК) и Удружење судијских и тужилачких помоћника Србије (УСТПС)
Временски период	Март 2019. године
Величина узорка	266 судијских помоћника
Циљна група	Судијски помоћници основних, виших, апелационих и прекршајних судова
Истраживачка техника	Анонимна писана анкета
Истраживачки инструмент	Упитник

У току марта 2019. године Упитник је дистрибуиран слањем електронске поште на адресе свих судова у Републици Србија, као и објављивањем он-лине Упитника на интернет презентацијама оба⁴ удружења⁵.

У даљем тексту представљена је детаљна анализа одговора добијених од учесника који су попунили Упитнике.

4.3 АНАЛИЗА УПИТНИКА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ОСНОВНИХ, ВИШИХ И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Упитнике је попунило укупно 202 судијска помоћника, од тога 152 судијска помоћника основних судова, као и 50 судијских помоћника из виших и апелационих судова. Судијски помоћници који су попуњавали упитник за основне судове долазе из судова који припадају територијалној надлежности свих апелационих судова у Републици Србији.

Ради лакшег сналажења, одговори су статистички обрађени и интерпретирани према структури упитника и то тако што су прво представљени одговори добијени од стране судијских помоћника основних судова, а након тога одговори судијских помоћника виших и апелационих судова.

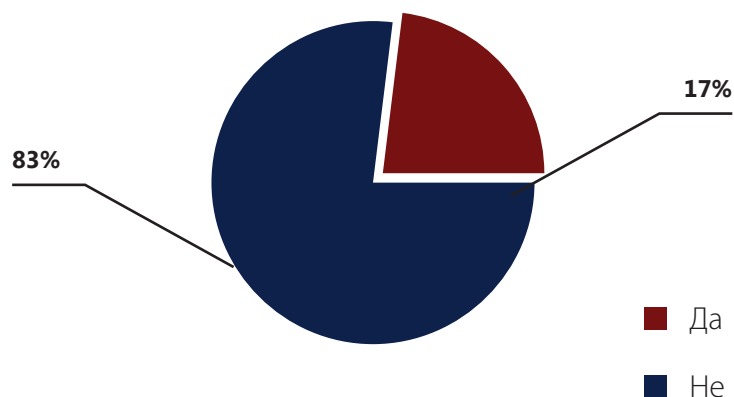
⁴ Удружење судијских и тужилачких помоћника Србије (УСТПС) https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSecbXA-dgKBi4_CfQfTOdyLhb0U-CYdoml59j2YmkRGLEQnw/viewform?usp=sf_link

⁵ Удружење судија прекршајних судова Републике Србије (УСУДПРЕК) <https://www.usudprek.org.rs/news/upitnik-za-sudijske-pomocnike-prekrsajnih-sudova-o-vrsti-o-obimu-posla.html>

МОБИЛНОСТ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Једно од првих питања који је поставиљено било је у вези са мобилношћу судијских помоћника, односно да ли су у току свог радног стажа били запослени у неком другом суду.

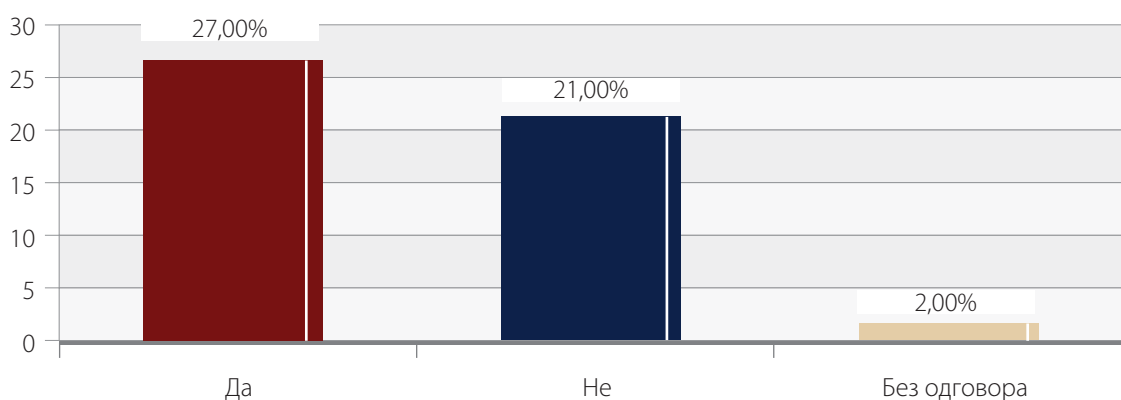
Да ли сте радили у неком другом суду?

Из добијених одговора приказаних процентуално на графикону изнад се закључује да је мобилност судијских помоћника основних судова врло ниска, будући да 83% судијских помоћника нема искуство рада у другом суду.

Очекивано, овај проценат код судијских помоћника у апелационим и вишим судовима је виши и износи 54%. Необично је да је проценат оних који су своју каријеру започели у судовима вишег ранга доста велики и износи 42%. Ова чињеница се не може сматрати добрим решењем, јер је за оспособљавање судијских помоћника за судијску функцију битно проћи све судске инстанце, а нарочито ону почетну, основни суд, за који се судијски помоћници углавном бирају за судије, те им претходно искуство рада и познавање функционисања основног суда много значе.

Да ли сте радили у неком другом суду?

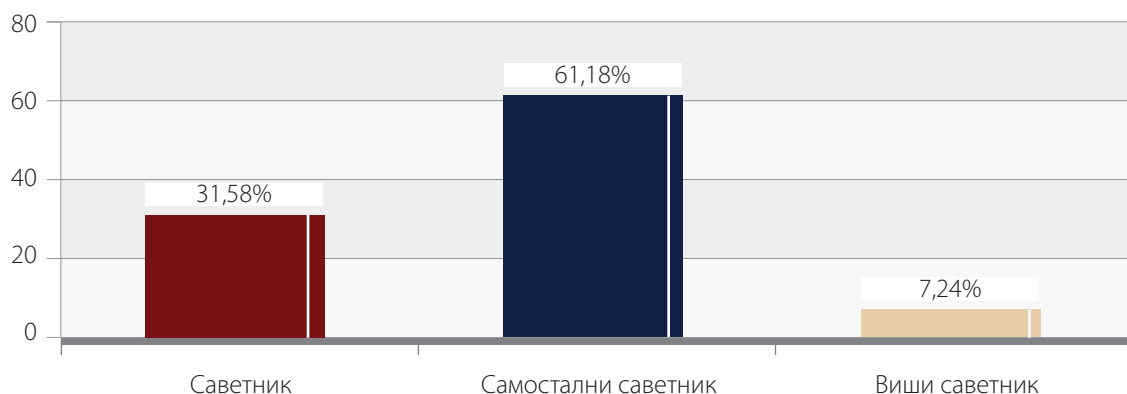

Виши и апелациони судови

ЗВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Већина анкетираних судијских помоћника основних судова, њих 61,18%, налази се у статусу самосталног саветника, док се 31,58% испитаника налази у статусу саветника, а 2,63% у статусу вишег саветника, што представља очигледну омашку или непознавање статуса од стране испитаника.⁶

Које је ваше звање?

Основни судови

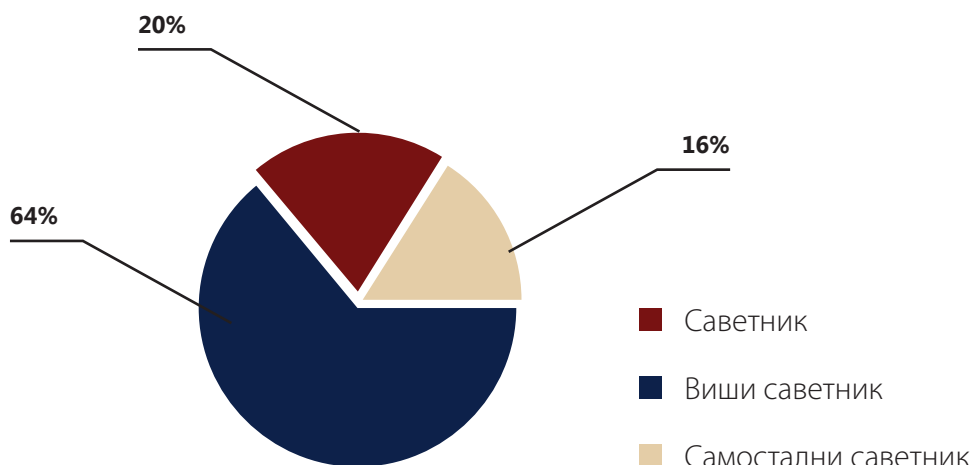
Наиме, статус вишег саветника није прописан за судијске помоћнике основних судова, будући да се за вишег саветника захтева најмање 6 година радног искуства након положеног правосудног испита, што је истовремено услов за ступање у радни однос на место саветника у ВКС. Овај ниво радног искуства законодавац поставља и као услов за судију вишег суда.

У вишим и апелационим судовима статус самосталног саветника, за који је потребно само две године од положеног правосудног испита, има само 16% испитаника, што указује на тенденцију смањења запошљавања нових помоћника. Разлог за то може бити уведена забрана запошљавања или незаинтересованост за рад у суду услед лошијих услова рада и ниже цене рада од упоредивих занимања. Међутим, чињеница да се чак 64% судијских помоћника виших и апелационих судова налази у статусу вишег саветника указује на чињеницу да су у овим судовима запослени судијски помоћници са већим искуством и дужим стажом.

Анкетирани судијски помоћници су такође навели као статус сарадник-волонтер, у којем се могу налазити и дуже од годину дана, што је постала пракса широм судова у Републици Србији

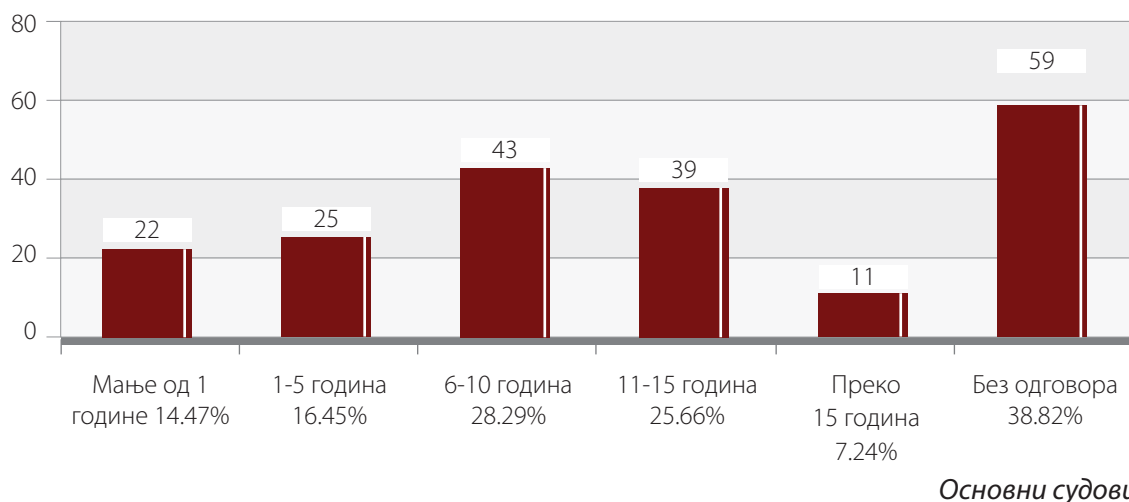
⁶ Испитаници су навели звања у складу са Уредбом о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника, а не Законом о уређењу судова

Које је ваше звање?

КОЛИКО ДУГО СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ РАДЕ У СУДУ

Колико дуго радите у суду?

Оно што се може закључити на основу добијених одговора приказаних на претходном графикону је да 61,19% судијских помоћника ради у суду дуже од 6 година. Најмањи проценат је судијских помоћника са искуством рада у суду у трајању од 1 до 5 година, што је вероватно и последица забране запошљавања. У вишим и апелационим судовима број судијских помоћника који имају више од 5 година искуства је чак 74%.

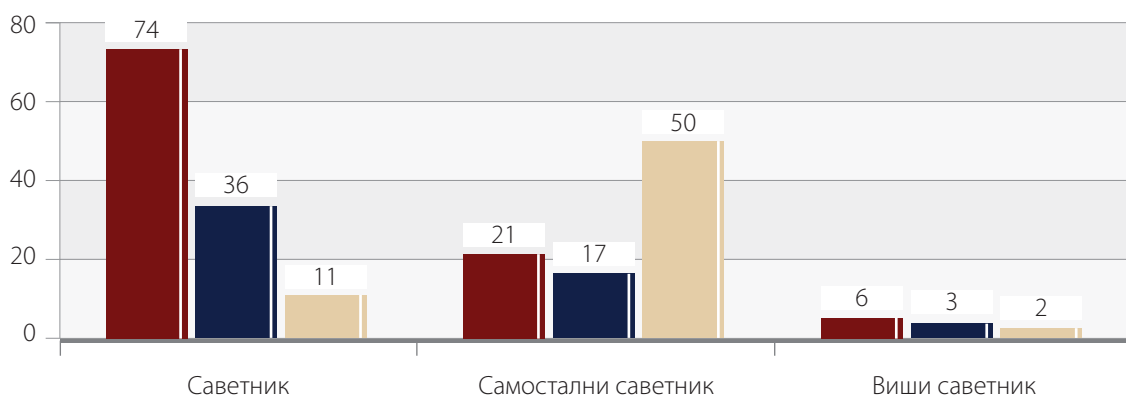
Колико дуго радите у суду?

Виши и апелациони суд

Поред одговора на питање дужине рада у суду, анкетирани су давали и одговор на питање које се односи на дужину стажа у одређеном звању.

Колико дуго сте били у одређеном звању?

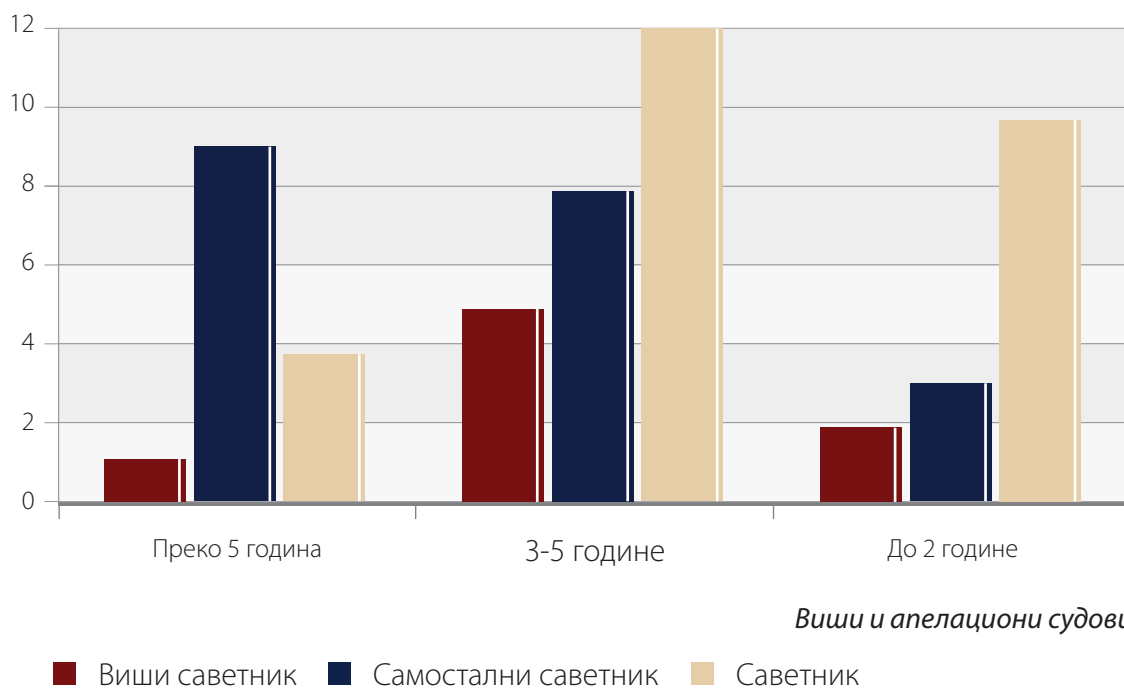

Основни судови

■ До 2 године ■ 3-5 године ■ Преко 5 година

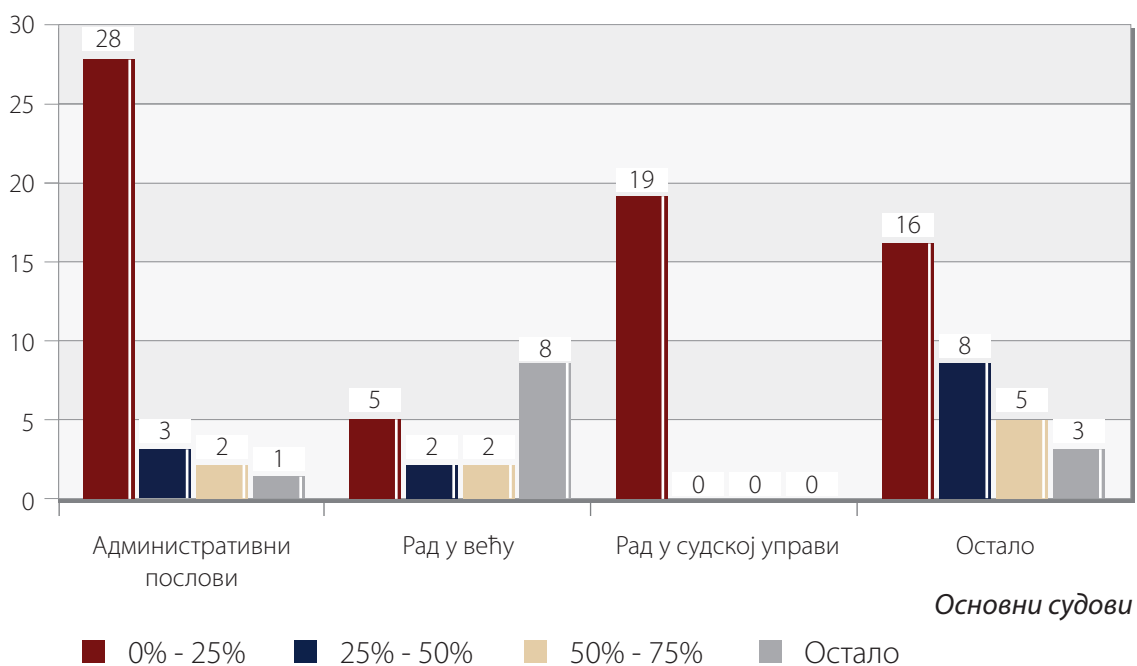
Оно што се може видети из приказаних графикана је да судијски помоћници најчешће остају у статусу саветника до 3 године, када прелазе у статус самосталних саветника, где тренутно највећи број судијских помоћника има искуство дуже од 5 година или напуштају правосудје.

Колико дуго сте били у одређеном звању?

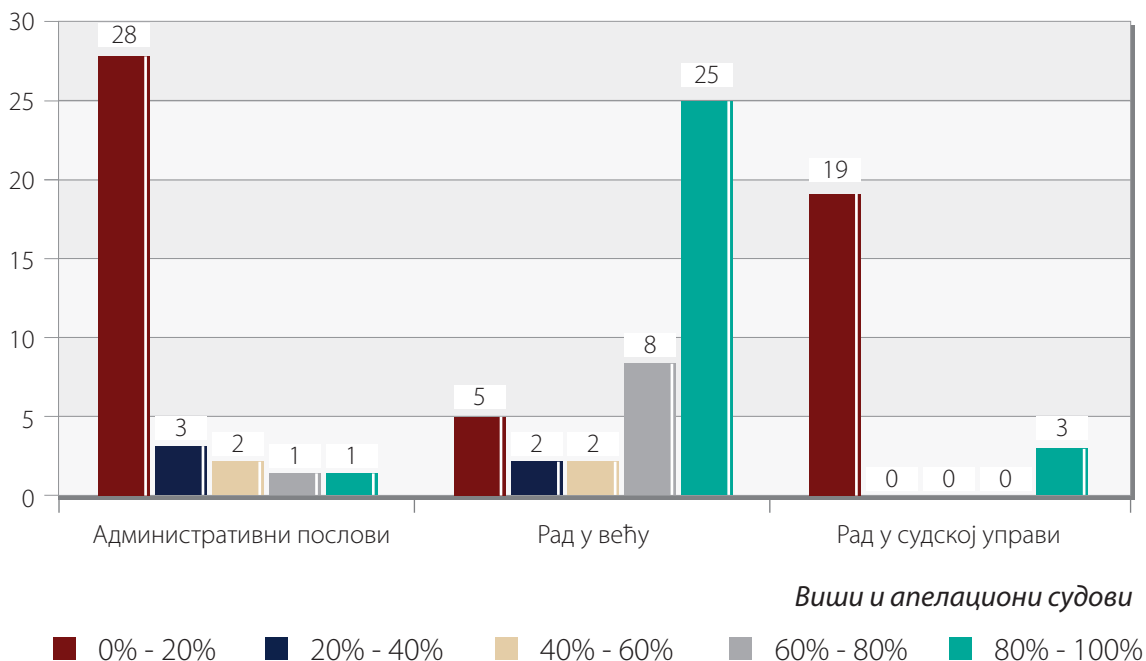

ОБИМ АНГАЖОВАЊА ПО ВРСТИ ПОСЛОВА НА МЕСЕЧНОМ НИВОУ

Судијски помоћници запослени у основним судовима навели су да мање од 25% њиховог обима ангажовања спада у административне послове, на рад у већу одлази 75% до 100%, рад у судској управи мање од 25%, док обим ангажовања на осталим пословима износи испод 25%.

Судијски помоћници запослени у вишим и апелационим судовима навели су да између 0-20% њиховог обима ангажовања спада у административне послове, на рад у већу између 80-100%, док обим ангажовања у судској управи износи између 0-20%.

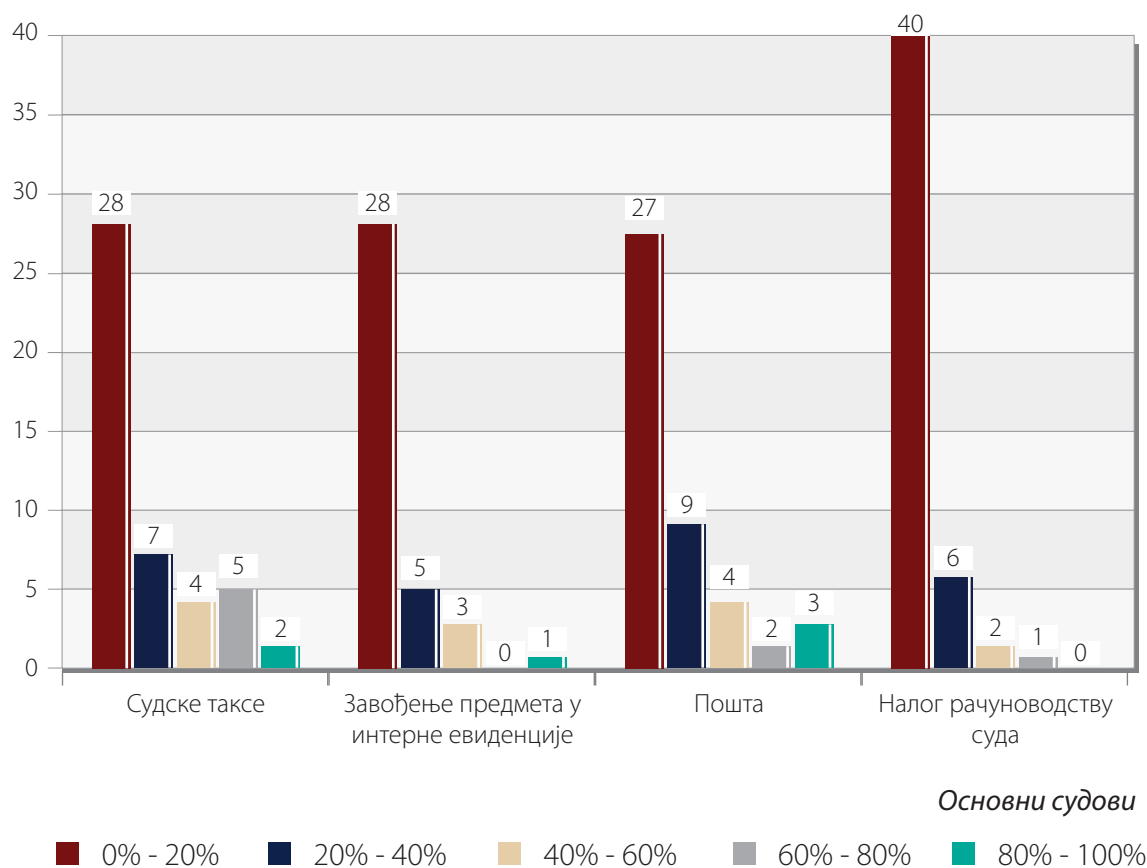
Шодно добијеним одговорима закључује се да највећи број судијских помоћника обавља послове у већу, односно помаже судијама у раду, што уједно и представља њихово основно задужење.

Поред наведених, анкетирани су навели и остале послове које обављају, од којих се могу издвојити следећи:

- послови контакт особе за комуникацију са Агенцијом за борбу против корупције,
- дежурства у канцеларији за подршку медијације,
- чланство у више комисија везаних за план интегритета,
- чланство у комисији за уништавање предмета,
- информатички послови,
- рад у одељењу судске праксе.

ОБИМ АНГАЖОВАЊА НА АДМИНИСТРАТИВНИМ ПОСЛОВИМА НА МЕСЕЧНОМ НИВОУ

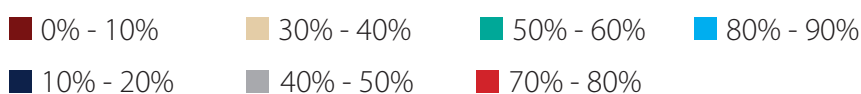
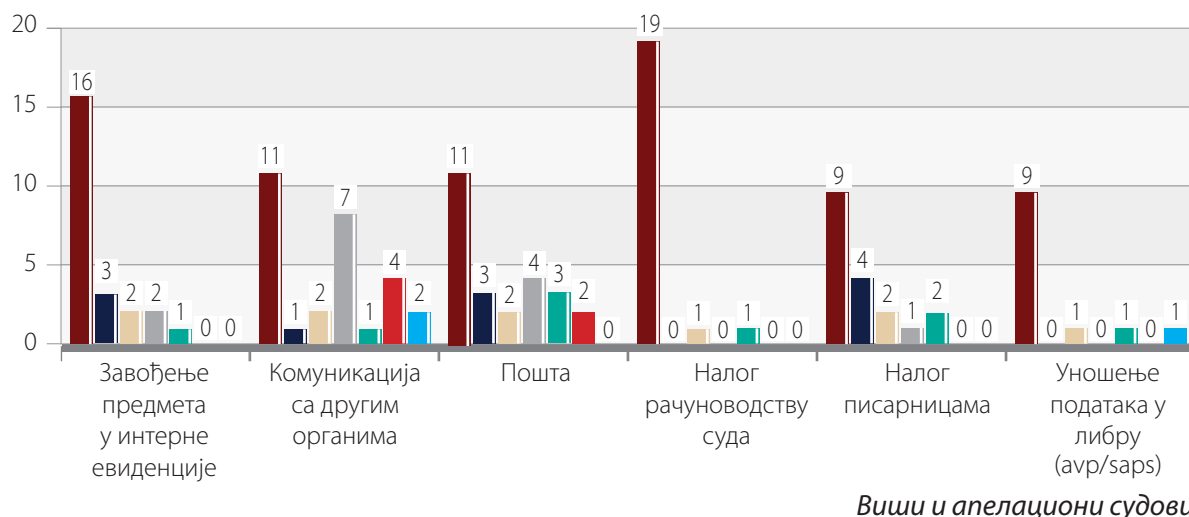
Административни послови су у Упитнику подељени на послове одређивања судске таксе, завођења предмета у интерне евиденције, „пошту“, налога рачуноводству суда, налога писарницама, уноса података у АВП програм и комуникације са другим органима.

Анкетирани судијски помоћници основних судова изразили су колики је њихов проценат ангажовања на административним пословима, тако да се из добијених одговора види да је обим њиховог ангажовања равномерно распоређен на обављање свих наведених послова у проценту између 0-20%.

Судијски помоћници основних судова су поред наведених административних послова навели и следеће послове које обављају, а који спадају у административне послове: расписивање дописа, позива, одлука, наредби, ради експедиције без записничара, рад у нотарској служби, писање месечних извештаја, фотокопирање списа, упис података у СИ регистар, попуњавање образаца, попуњавање упитника, итд.

Ситуација је донекле иста када су у питању анкетирани судијски помоћници виших и апелационих судова који су изразили да је њихово ангажовање равномерно распоређено између свих датих административних послова у обиму између 0-20%.

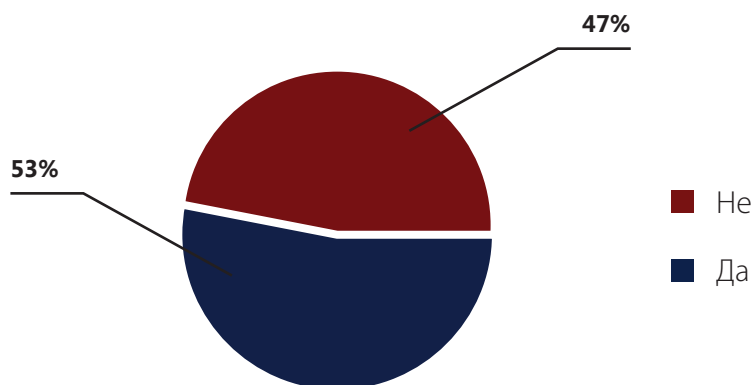
Судијски помоћници виших и апелационих судова су такође поред наведених административних послова навели и остале послове које обављају, а који спадају у административне послове, и то: вођење књига евиденције, попуњавање и потписивање записника са већања, штампање одлука, ношење предмета до судије и писарнице, сакупљање потписа чланова већа, слање факса, куцање, враћање предмета на поновно већање.

ОБУКА ЗА ОБАВЉАЊЕ АДМИНИСТРАТИВНИХ ПОСЛОВА

Процент од 83% судијских помоћника основних судова који су попунили упитник навело је да није имало обуку за обављање административних послова, док је њих мање од 10% навело да јесте.

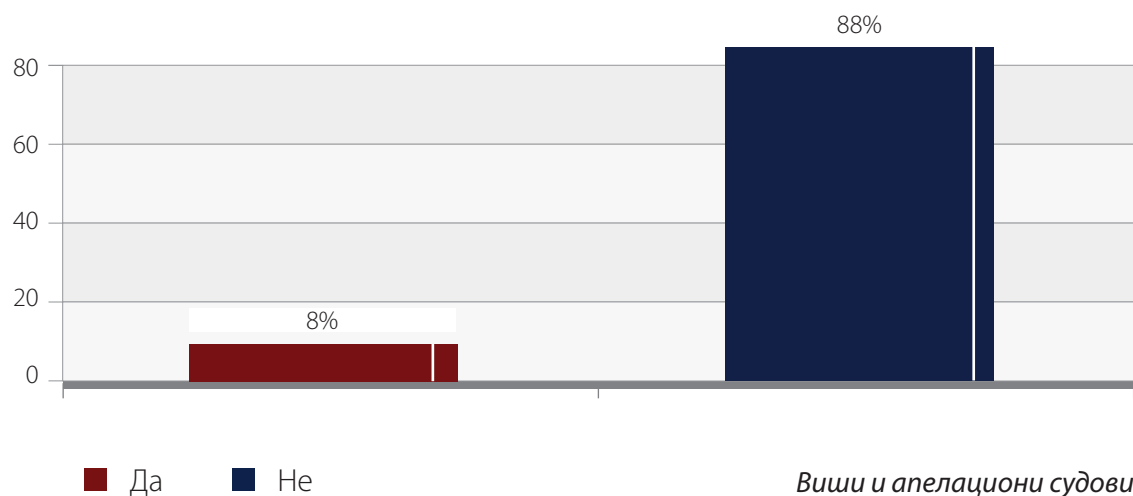
Обуку коју су судијски помоћници основних судова имали је била обука за рад у АВП програму, обука за вођење личних листова државних службеника, обука службеника за обављање послова за јавне набавке, док је највећи број испитаника навео да су имали интерну обуку у суду.

Да ли сте имали обуку за обављање административних послова?

Још већи проценат, чак 88% судијских помоћника виших и апелационих судова који су попунили упитник, навело је да није имало обуку за обављање административних послова, док је свега 8% навело да јесте.

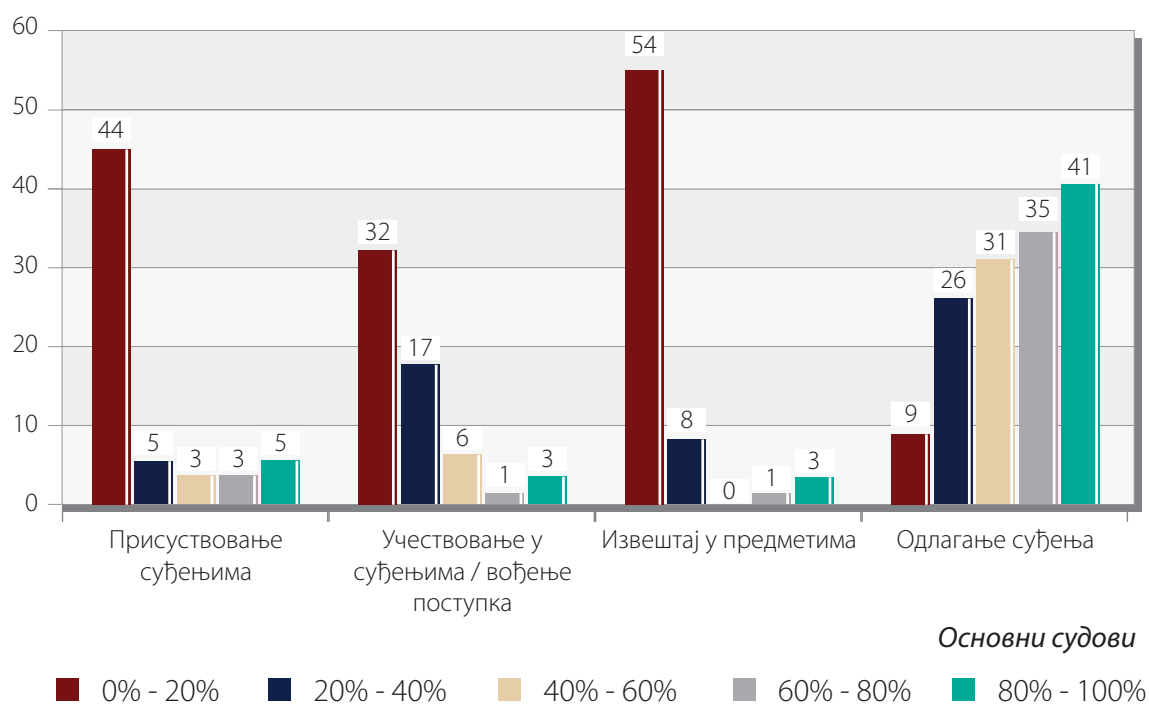
Да ли сте имали обуку за обављање административних послова?

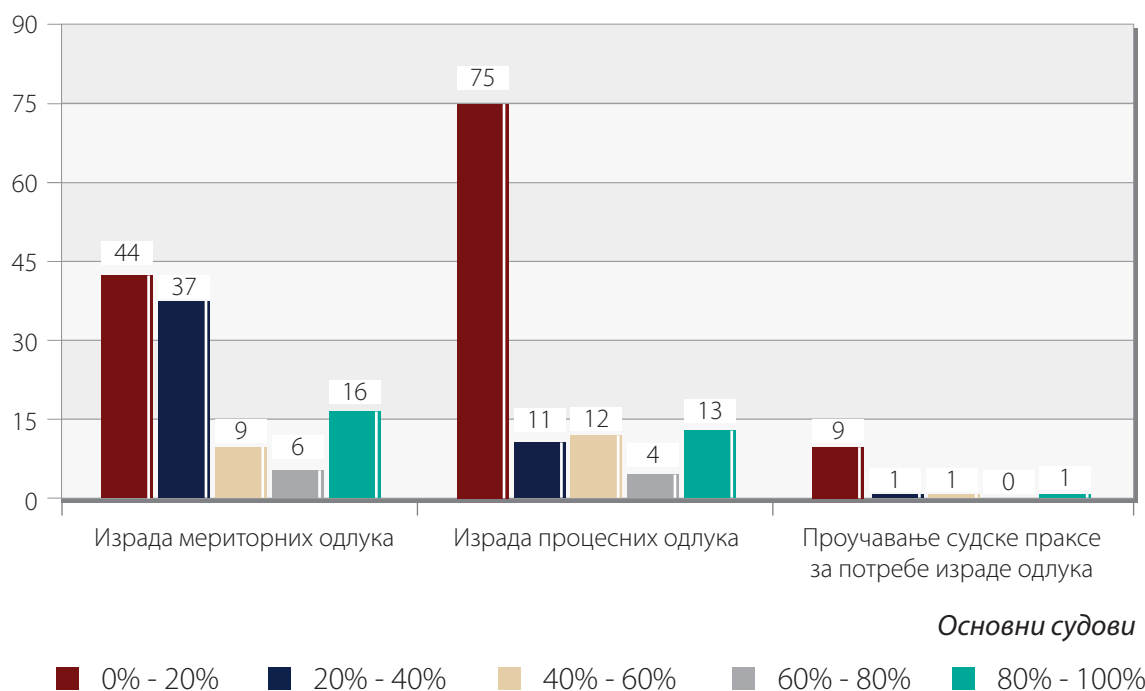

Добијени резултати јасно указују да су потребне различите врсте обука у овој области за све судијске помоћнике.

ОБИМ АНГАЖОВАЊА У ОКВИРУ РАДА У ВЕЋУ, НА МЕСЕЧНОМ НИВОУ

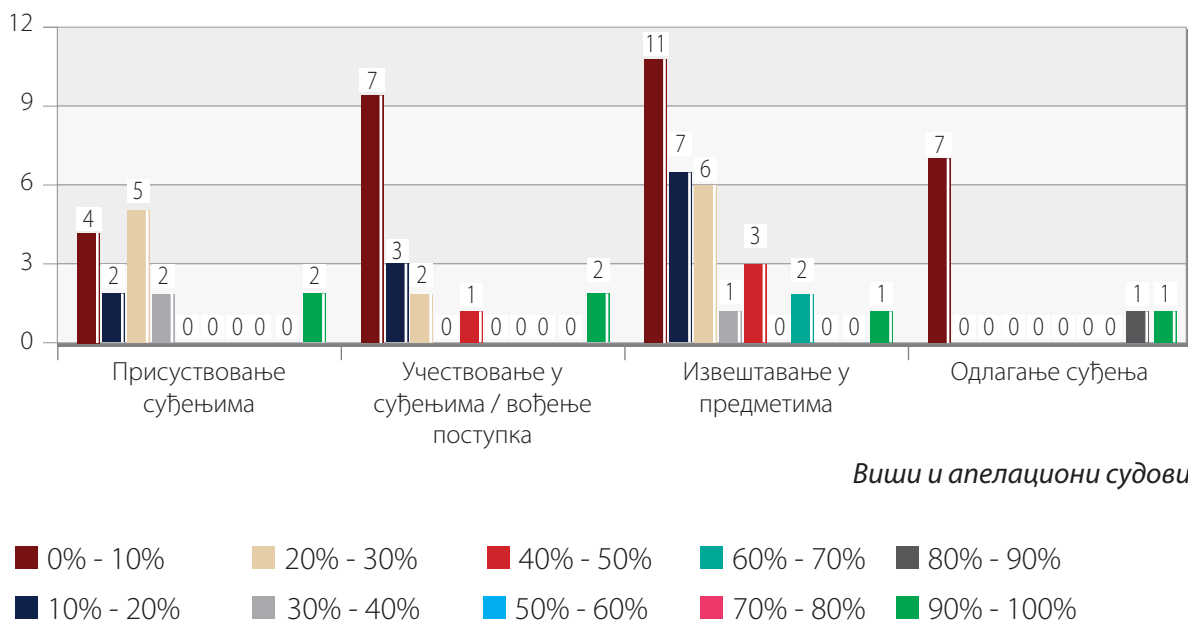
У оквиру рада у већу судијски помоћници запослени у основним судовима су навели да се највећи обим њиховог ангажовања односи на израду мериторних одлука, и то од 80-100%, док мањи проценат анкетираних (између 0-20%) израђује процесне одлуке, присуствује суђењима и одлаже суђења.

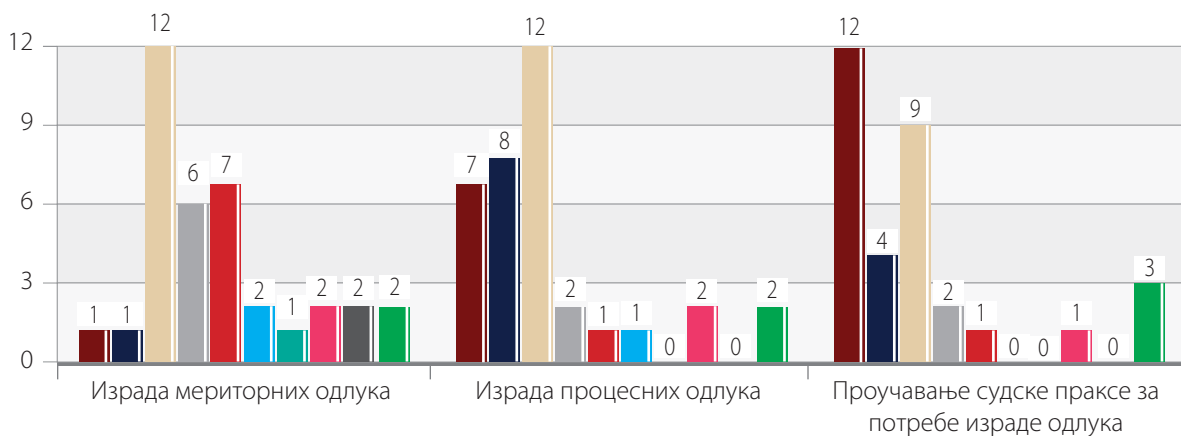

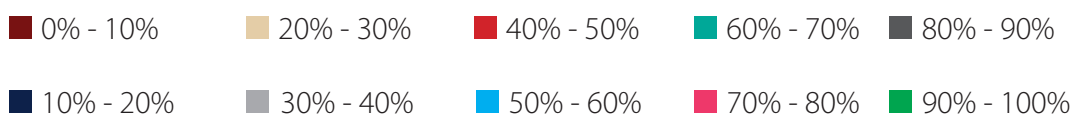
Од осталих послова које обављају у већу судијски помоћници навели су: писање сентеници за израду билтена, рад на предметима помиловања, разматрање уредности иницијалних аката, израда дописа по претходном утврђивању потребе за тиме, провера испуњености услова за доставу списка ради одлуке о правном леку, доставне наредбе, провера испуњености услова за архивирање списка предмета, ванпарнични поступци, проучавање сложенијих предмета пре доношења одлуке, израда одлука већа по налогу судија, рад у судској управи, вођење претходног поступка, итд.

Ситуација је донекле иста када су у питању судијски помоћници који су запослени у вишим и апелационим судовима, који су се изјаснили да се највећи обим њиховог ангажовања односи на израду мериторних одлука, док су својим одговорима указали на то да остали послови које обављају у оквиру рада у већу обухватају знатно нижи проценат њиховог ангажовања

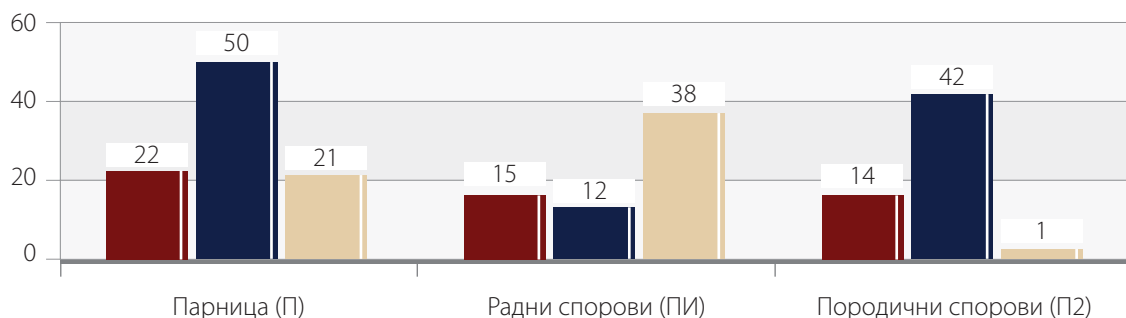

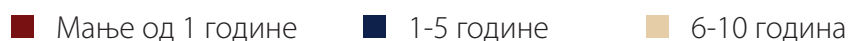
Виши и апелациони судови

ВРЕМЕ ПРОВЕДЕНО ПО МАТЕРИЈАМА И ОБУКЕ ЗА РАД У ЊИМА

Основни судови

Парница (П)

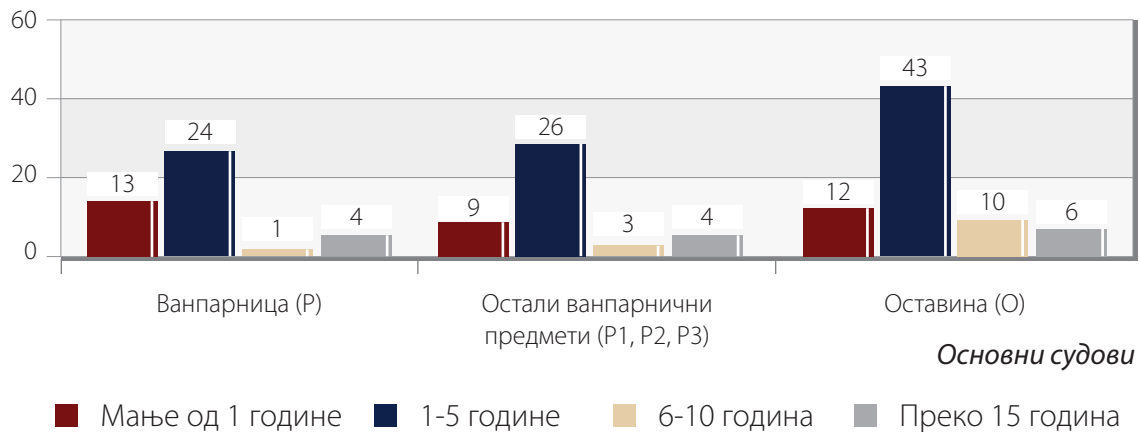
Већина анкетираних судијских помоћника се изјаснила да је у оквиру опште парничне материје радила од једне до пет година, док су се поједини изјаснили да су у истој материји радили и преко девет година, без посебне обуке, осим интерне обуке у суду.

Радни спорови (П1)

У оквиру одељења радних спорова анкетирани су радили од шест месеци до пет година, такође без обуке.

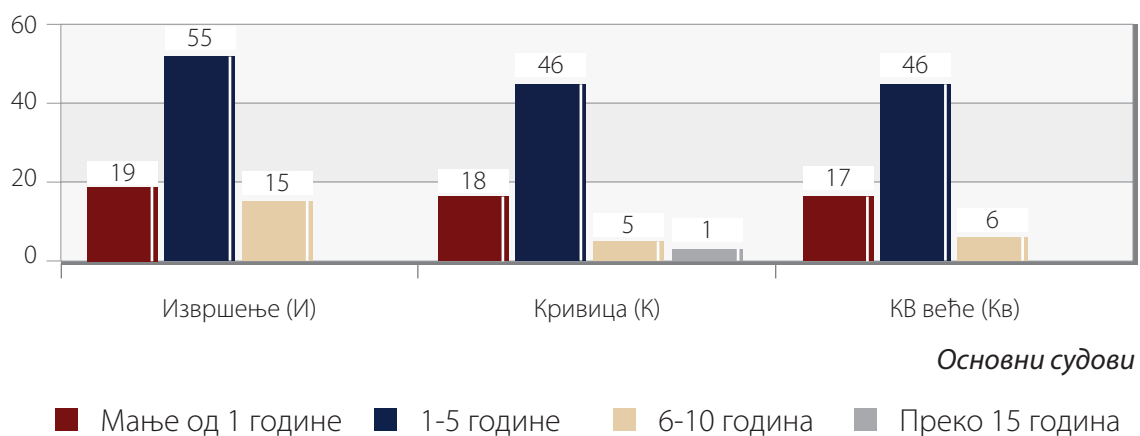
Породични спорови (П2)

Највећи број анкетираних судијских помоћника се изјаснио да су у одељењу породичних спорова провели од једне до пет година, често истовремено са радом у општој парници.

Ванпарница (P, P1, P2, P3, O)

Већина анкетираних судијских помоћника је провела у оквиру ванпарничног одељења између једне и пет година, док из анализе добијених одговора проистиче и да је највећи број анкетираних у оквиру овог одељења провело на оставинама.

Извршење (И)

На извршном одељењу је 55 анкетираних судијских помоћника провело између једне и пет година, док је много мањи број радио на ово одељењу мање од једне године или од шест до десет година, што указује на податак да се већина анкетираних не задржава на овом одељењу дужи временски период, односно да се већина не опредељује за специјализацију у оквиру рада на извршним предметима.

Кривица (К)

Између две и дванаест година су анкетирани судијски помоћници провели у раду у оквиру кривичног одељења, без посебне обуке.

Кривично ванрасправно веће (Кв)

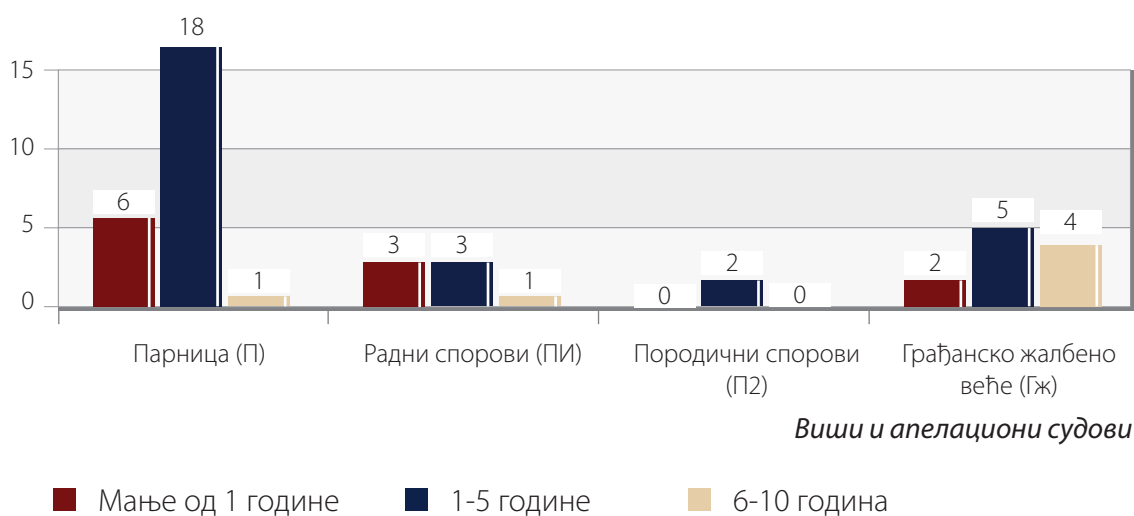
У оквиру кривичног ванрасправног већа су анкетирани радили од једне до шест година, без обуке.

Малолетници (Км и Ким)

Анкетирани су се изјаснили да су у оквиру кривичног одељења за малолетнике радили између две и седам година, без посебне обуке.

Грађанско жалбено веће (Гж)

У оквиру грађанског жалбеног већа анкетирани су радили од две до пет година, без обуке.

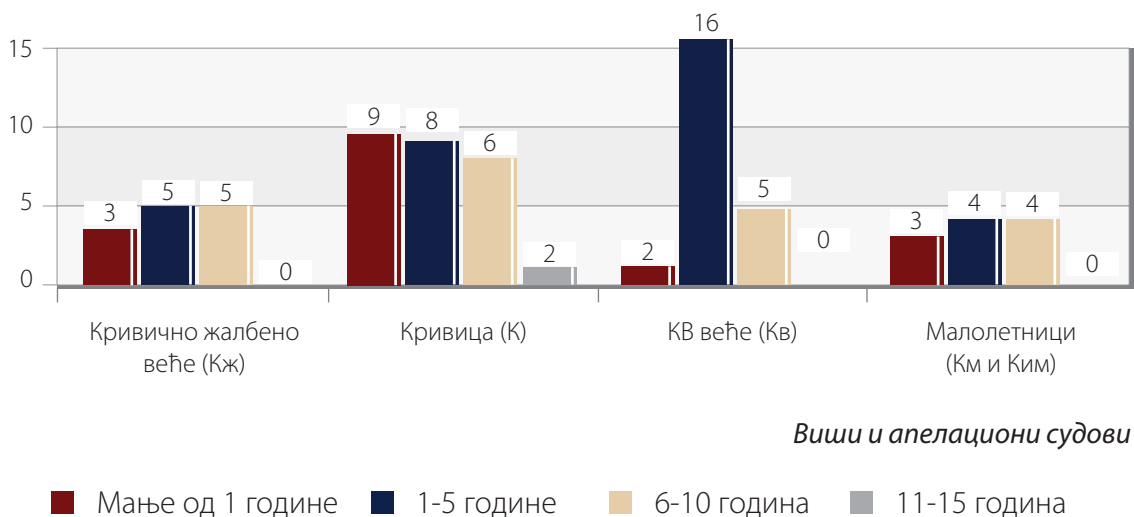
Виши и апелациони судови

Кривично жалбено веће (Кж)

У оквиру кривичног жалбеног већа анкетирани су радили од две до девет година, без посебне обуке.

Спорови о ауторским правима и праву интелектуалне својине (ПЗ, П4)

Већина анкетираних се изјаснила да су у оквиру ових одељења провели од једне до три године, без обуке.

Виши и апелациони судови

Породични односи - жалбено веће (Гж2)

Анкетирани судијски помоћници су углавном истовремено са радом у материји у грађанском одељењу у другом степену радили и у оквиру жалбеног већа за породичне спорове од једне до шест година, без посебне обуке.

Радно право (Гж1)

Између једне и пет година су испитаници провели у жалбеном већу за радне спорове, без посебне обуке.

СПЕЦИФИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

Судијски помоћници виших и апелационих судова су навели следеће области као специфичне материје којима су се бавили:

Заштита права на суђење у разумном року	Дискриминација	Заштита од злостављања на раду
Повреда Закона о јавном информисању	Узбуњивање	Признање страних судских одлука
Рехабилитација	Поступање по домаћим и иностраним замолницама	Признања страних судских одлука у кривичној материји
КВ веће за малолетнике	Насиље у породици (2 степен)	Истрага
Судска пракса	Послови правне помоћи	Претходни поступак
Задржавање лица у здравственој установи	Предмети извршења кривичних санкција	Поступак заштите од насиља у породици
Споразум о признању кривичног дела	Рад у другостепеном већу у звршном поступку	

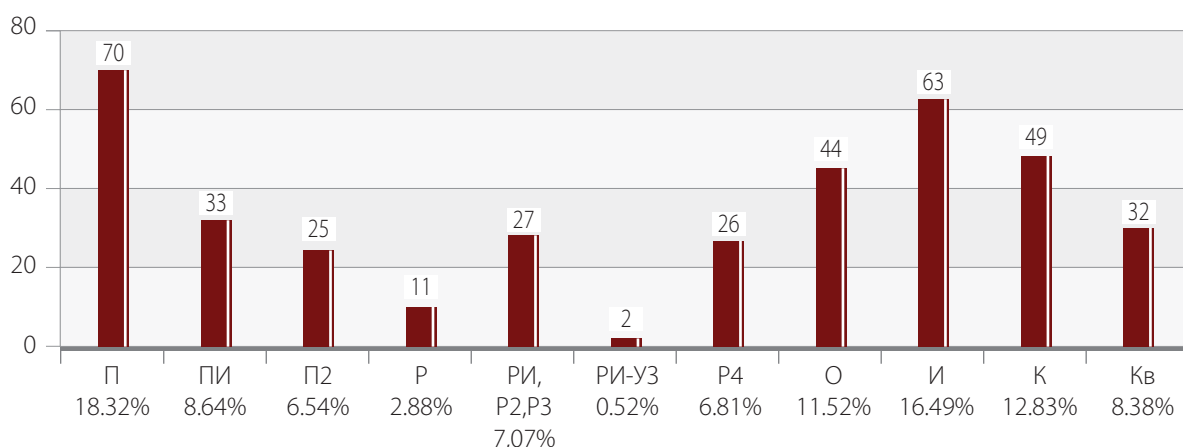
**МАТЕРИЈЕ У КОЈИМА СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ ВИШИХ И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА
ТРЕНУТНО РАДЕ / БРОЈ ПРЕДМЕТА НА МЕСЕЧНОМ НИВОУ / ОБУКА**

ВИШИ И АПЕЛАЦИОНИ СУДОВИ – преглед одговора			
ВРСТА ПРЕДМЕТА	ОЗНАКА	БРОЈ ПРЕДМЕТА (НА МЕСЕЧНОМ НИВОУ)	ОБУКА
Дискриминација, злостављање на раду, суђење у разумном року	П1, Р4п	5	Нема података
Заштита права на суђење у разумном року	Р4, РЖГ, РЖК	2	Нема података
Дискриминација војних резервиста	П	10-20	Интерно у суду
Узбуњивање, злостављање на раду, дискриминација, признање страних судских одлука, утврђивање очинства, рехабилитација	Пуз, П1, Р, П2, Рех	5-10	Нема података
Дискриминација, ауторско право, повреда Закона о јавном информисању	Гж, Гж3, Гж4	По 3 предмета	Није била обука
Дискриминација / војни резервисти	Гж	10	Није била обука
Заштита права на суђење у разумном року, рехабилитација	Р4к, Р4п, Гжрр, Рех	2-3	Нема података
Заштита права на суђење у разумном року	Гжрр, Ржг, Р4И	20	Семинар о заштити права на суђење у разумном року Правосудна академија
Суђење у разумном року, поступање по домаћим и иностраним замолницама, признања страних судских одлука у кривичној материји	Гжрр, Пом ук2	У просеку по 2	Не
Суђење у разумном року	РЖГ, Р4к и Р4п	30	Није била обука
Заштита права на суђење у разумном року	Р4		Није била обука
Судска управа	Су		Није била обука
Кв веће, судска управа	Кв, Су		Нема података

Кв веће за малолетнике, насиље у породици - други степен	Квм, Нпж		Нема података
Судска пракса	Су		Нема података
Злостављање на раду, породични односи, признање страних судских одлука, споразум о признању кривичног дела	П1, П2, Р, Спк	1,5,3,2	Интерно
Суђење у разумном року, споразум, правна помоћ, међународне замолнице,	Р4к, Пом ук2, Спк		Нема података
Оставина, претходни поступак, споразум, задржавање лица, међународне замолнице, суђење у разумном року	О, Кри, Кпп, Спк, Пом, Р4	2-10	Интерно
Заштита права на суђење у разумном року	Р4г		Пет месеци у суду
Судска управа	Су		Нема података
Насиље у породици, Кв малолетници, истрага ⁷	Нпж, Квм, Ки		Нема података
Судска управа	Су		Нема података
Злостављање на раду, споразум о признању	П1, Спк	1,5,2	Нема података
Суђење у разумном, предмети правне помоћи, међународне замолнице, споразум	Р4к, Помк, Спк		Нема података
Оставина, претходни поступак, споразум, задржавање лица у здравственој установи, међ. замолнице, суђење у разумном року	Спк, Пом, Р4, обр, Кпп, Кри		Нема података

⁷ Истрага у предметима започетим по ранијем закону, у случају када се накнадно пронађе лице.

МАТЕРИЈЕ У КОЈИМА РАДЕ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ ОСНОВНИХ СУДОВА СА ПРОСЕЧНИМ ПРОЦЕНТОМ РАДА У СВАКОЈ ОД ЊИХ

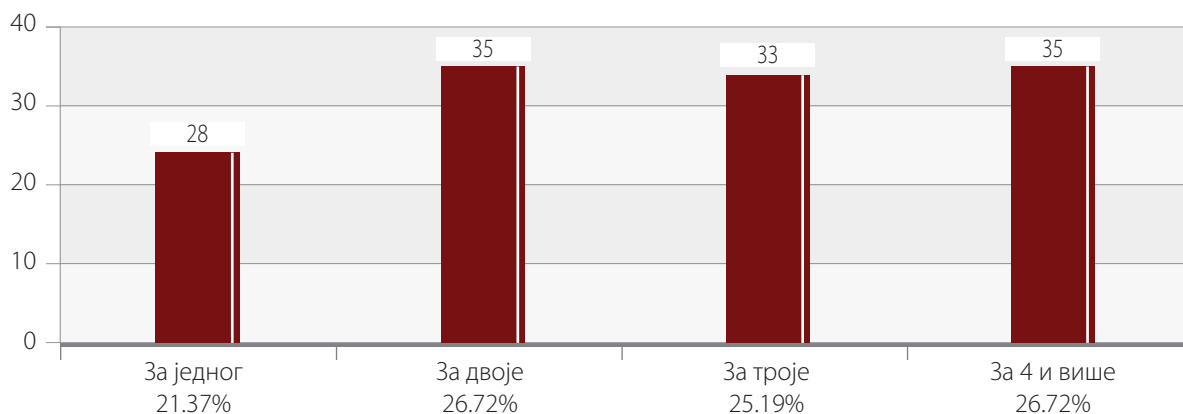
■ Материје у којима се радило

Основни судови

Из графика се може видети да судијски помоћници поступају у различитим материјама и да ретко ко од њих ради само једну врсту предмета. Највећи део њиховог рада се, очекивано, односи на рад у парничној и кривичној материји. Интересантно је да је велики обим њиховог поступања у материји извршења. У овој материји су 2011. године донета нова законска решења која су требала да скоро целокупно поступање препусте јавним извршитељима, али и поред тога се у судовима и даље поступа у великом броју извршних предмета који су у највећем делу стари предмети извршења, у којима се поступак води по раније важећем закону.

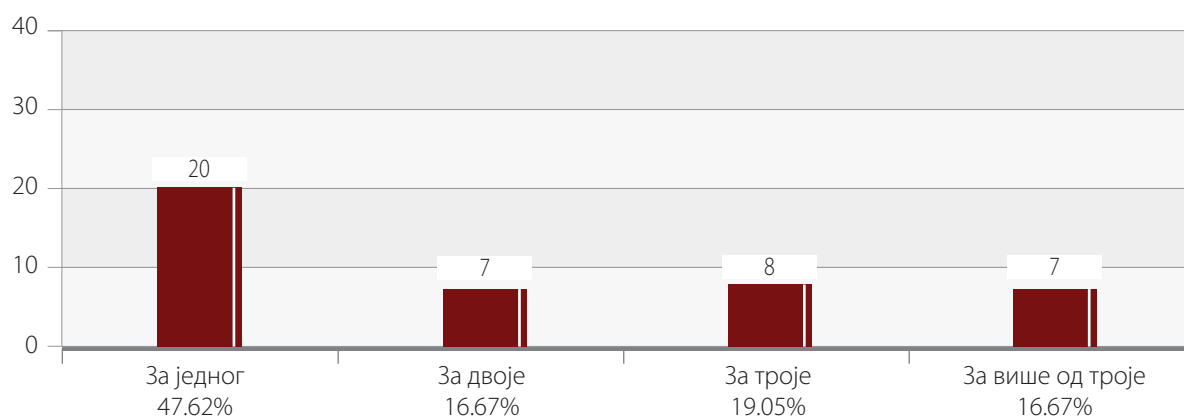
БРОЈ СУДИЈА ЗА КОЈЕ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ РАДЕ

Само 21,37% судијских помоћника основних судова навели су да раде за једног судију, док у просеку раде за 2,5 судије имајући у виду да скоро 50% судијских помоћника ради за 3 или више судија.

Основни судови

Судијски помоћници виших и апелационих судова, и то 44%, навели су да раде за више од једног судију, а што је и разумљиво имајући у виду надлежност тих судова и саму организацију.

Виши и апелациони судови

ОБИМ АНГАЖОВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА ОСНОВНИХ,

ВИШИХ И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА НА ПОСЛОВИМА

У СУДСКОЈ УПРАВИ, НА МЕСЕЧНОМ НИВОУ

На послове које судијски помоћници обављају у оквиру судске управе отпада 25% њиховог укупног радног времена. У оквиру ове групе послова, која је веома хетерогена, у вишим и апелационим судовима издвајају се следећи послови:

Присуствовање седницама одељења и седницама свих судија	Поступање по представкама и притужбама грађана	Надзор над радом нижих судова / судских јединица / судских одељења
Израда извештаја за веће / управу суда / Министарство правде / Високи савет судства	Поступање по Закону о заштити злостављања на раду	Поступање по Закону о заштити узбуњивача

Као послове које релативно често обављају у судској управи, судијски помоћници основних судова наводе:

- учествовање у поступцима јавних набавки;
- обављање послова секретара суда;
- обављање послова портпарола суда;
- рад на пројектима у којима учествује суд;

- чланство у дисциплинској комисији;
- пружање правних савета грађанима;
- послови правне помоћи другим судовима и органима и међународне правне помоћи;
- поступање по Закону о заштити података о личности;
- израда Судског билтена.

Веома ретко судијски помоћници обављају следеће послове:

- послови менаџера суда;
- рад у радним групама за измену прописа;
- обиласци завода за извршење кривичних санкција, психијатријских установа и слично;
- овера исправа намењених употреби у иностранству;
- надзор над радом судских јединица или неког судског одељења.

Од осталих послова које обављају у оквиру послова судске управе судијски помоћници основних судова навели су следеће послове:

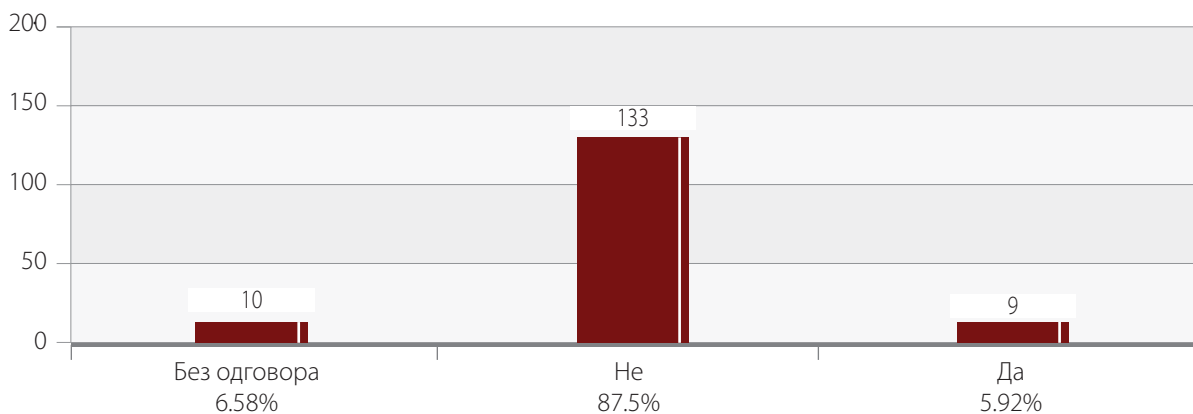
- изјашњење на дописе државног правобранилаштва,
- финансијско управљање и контрола,
- пружање информација грађанима о начину решавања спорова путем медијације,
- праћење поступака принудне наплате у предметима у којима се Република Србија појављује као извршни поверилац,
- израда планова интегритета,
- контакт особа за Агенцију за борбу против корупције (квартална активност),
- сарадња са Војним одсеком ради доношења плана за случај рата и ванредног стања,
- израда одлука о оцењивању судија и координација поступка вредновања судија.

Од осталих послова у оквиру послова судске управе судијски помоћници виших и апелационих судова навели су да обављају послове:

- праћење поступака принудне наплате у предметима где се Република Србија - суд појављује као извршни поверилац,
- инфо-служба за подршку алтернативном решавању спорова - медијација,
- израда одлука о оцењивању судија,
- координација поступка вредновања судија.

ОБУКА ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА У СУДСКОЈ УПРАВИ

Ситуација у основним судовима је таква да 87,5% анкетираних судијских помоћника није имало обуку за обављање послова у судској управи.

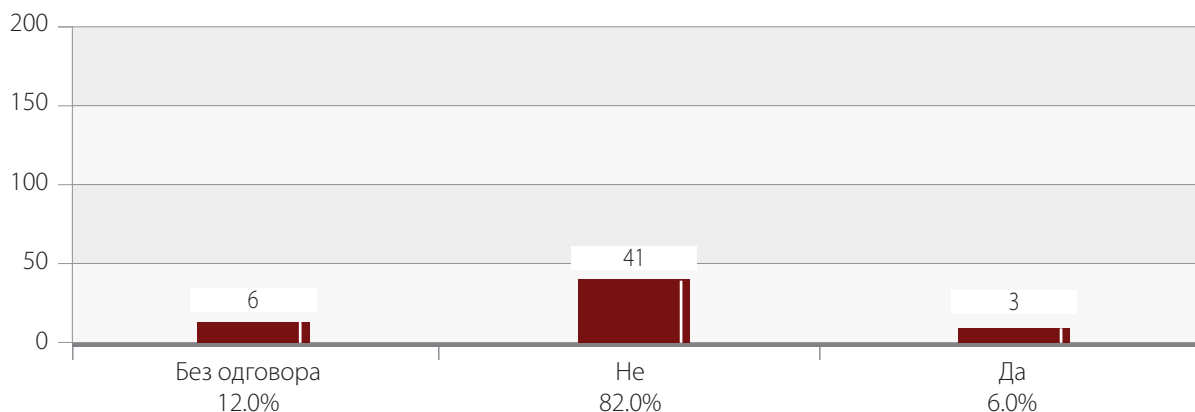

Основни судови

Као врсте обука на којима су поједини учествовали, судијски помоћници наводе следеће обуке у вези са судском управом:

- Интерна обука за извршење кривичних санкција,
- Обука за секретара суда,
- Обука за јавне набавке,
- Обука за пружање информација од јавног значаја,
- Обука за поступак медијације,
- Обука за финансијско управљање, контролу и јавне набавке,
- Обука за портпароле суда,
- Обука - односи са јавношћу,
- Обука за овлашћено лице по Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја,
- Обука за заштиту права на суђење у разумном року,
- Обука за заштиту од насиља у породици.

У вишим и апелационим судовима је ситуација слична, те је само 6% судијских помоћника имало неку обуку, док 82% анкетираних судијских помоћника није имало обуку за обављање послова у судској управи, док 12% није дало одговор на ово питање.

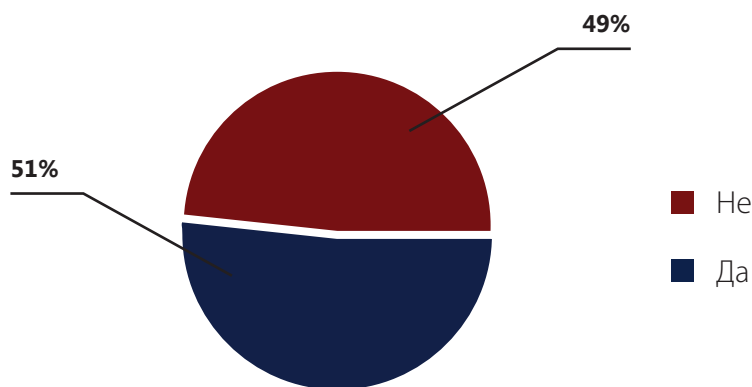

Виши и апелациони судови

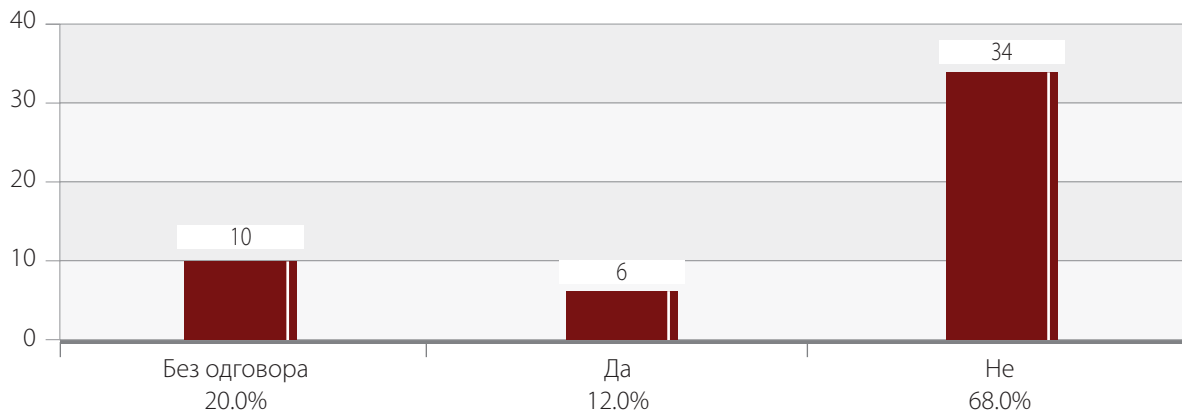
Једину врсту обука коју испитаници наводе је финансијско управљање и контрола која је спровођена од стране Министарства финансија.

ПОСТОЈАЊЕ ПРИПРЕМНОГ ОДЕЉЕЊА РАДИ ИСПИТИВАЊА ИСПУЊЕНОСТИ ПРОЦЕСНИХ ПРЕТПОСТАВКИ ЗА ВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА И ОДЛУЧИВАЊУ О ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА, КАО И ЗА ОБАВЉАЊЕ ДРУГИХ ПОСЛОВА

Изјашњавајући се на питање постојања припремног одељења ради испитивања испуњености процесних претпоставки за вођење поступка и одлучивање о правним лековима у основних судовима, скоро исти проценат судијских помоћника наводи да нису и да јесу организована наведена припремна одељења у њиховом суду.

Ситуација у вишим и апелационим судовима је потпуно другачија, имајући у виду да је скоро 70% судијских помоћника навело да у њиховом суду нису организована припремна одељења.

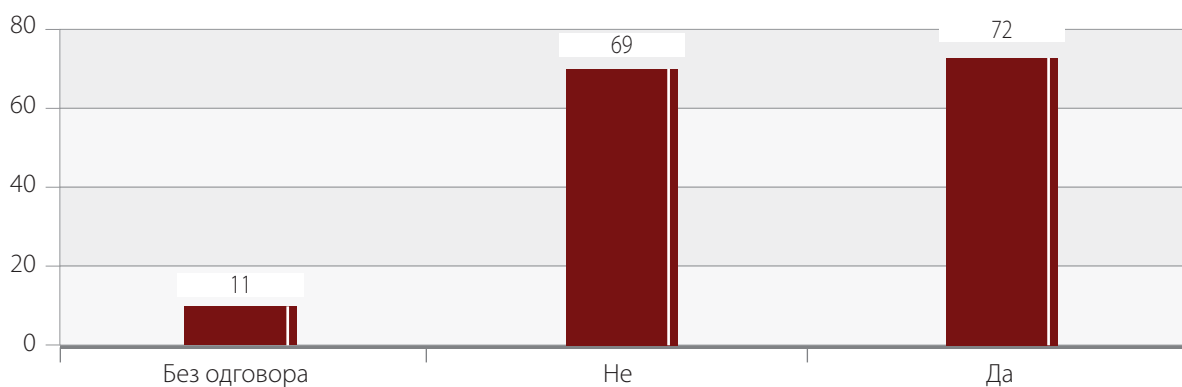

Виши и апелациони судови

МЕСЕЧНА НОРМА

На основу информација које су судијски помоћници дали попуњавањем упитника произилази да већином судијски помоћници имају норму које треба испунити, с тим да оне нису одређене исто за сваки суд. У првом степену та норма се креће између 10 и 20 предмета на месечном нивоу, док је у другом степену норма од 10 до 30 предмета за исти период. Уобичајено је да је задата норма половина норме судија. Имајући у виду норму судија које су јасно дефинисане Судским пословником, а како је преоптерећеност у судовима велика услед великог обима посла, већина помоћника превазилази задату норму. Задата норма постоји у судовима и одређена је интерно од стране председника суда или председника одељења, док постоје случајеви где је на седници одељења донета одређена норма, након постизања сагласности свих судија тог одељења.

Да ли имате норму која треба да се испуни на месечном нивоу?

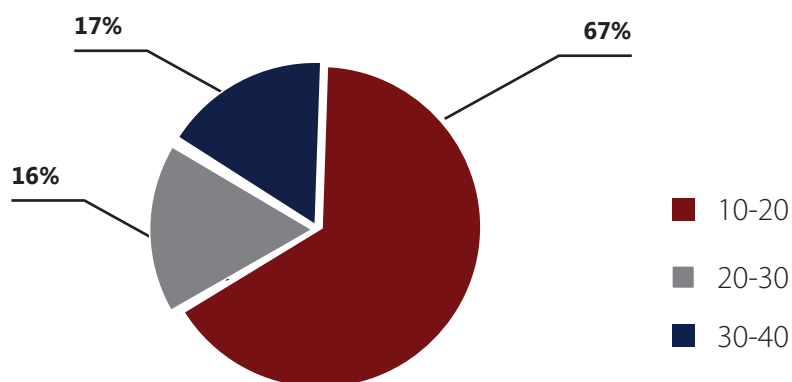

Основни судови

Анкетирани судијски помоћници виших и апелационих суда су се такође изјаснили на питање постојања норму на месечном нивоу, те је њих 67% изнело да им се норма креће од 10 до 20 предмета месечно, док је много мањи проценат оних који имају норму од преко 20 предмета на месечном нивоу.

Из добијених одговора се може закључити да у свим судовима, без обзира на степен и ранг суда, судијски помоћници углавном имају сличан број предмета у раду на месечном нивоу које треба да заврше. У судовима другог степена чешће судијски помоћници имају већу норму од

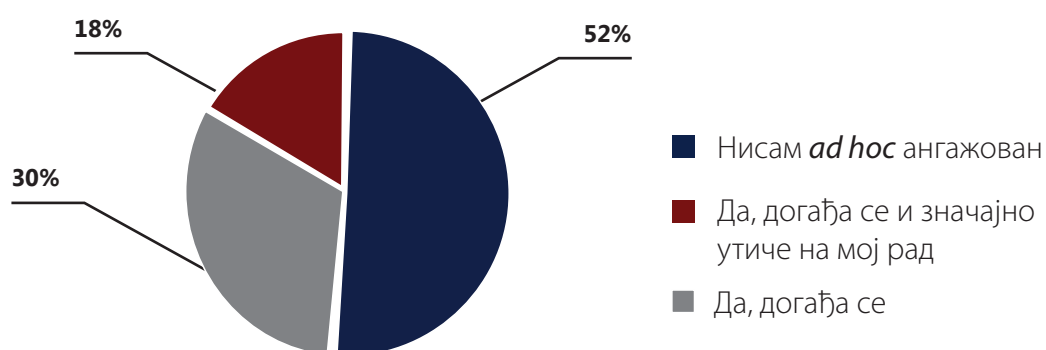
просечне, што може да се сматра и логичним, будући да се у првом степену израђују исцрпније и дуже одлуке од другостепених одлука, због чега и захтевају дуже време за израду.

AD HOC АНГАЖОВАЊЕ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Из добијених одговора на постављено питање у Упитнику евидентно је да у основним судовима постоје примери ад хоц ангажовања, али да таква врста ангажовања није правило, имајући у виду да се 52% испитаника изјаснило да поред редовног посла који обављају немају додатна, ад хоц ангажовања.

*Да ли сте **ad hoc** ангажовани у суду?*

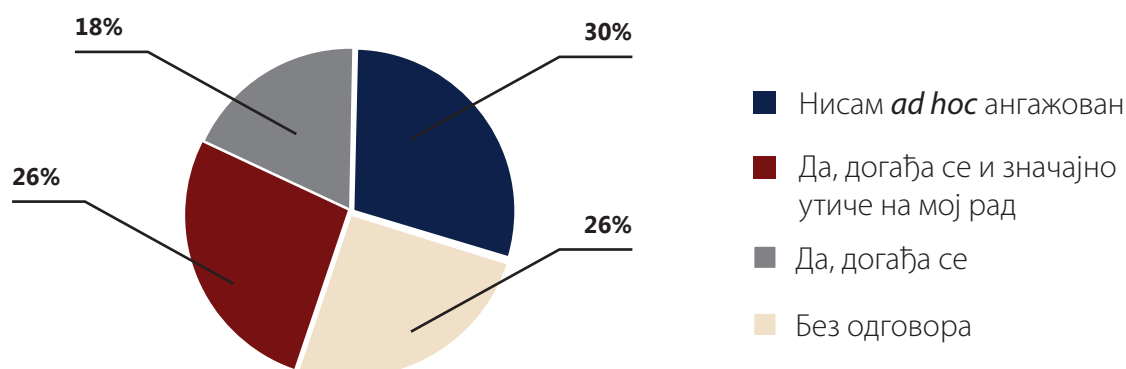

Међутим, проценат од 30% испитаника који су потврдили постојање ове врсте додатног ангажовања, и поред његовог постојања, се није изјаснило да то битно утиче на њихов рад, док 18% испитаника који се сусрећу са додатним ангажовањем сматра да то значајно утиче на њихов рада. Поред изјашњења на питање постојања додатног ангажовања испитаници из основних судова су се изјашњавали и о врсти овог вида ангажовања.

Као врсте *ad hoc* ангажовања судијски помоћници су навели:

- излучивање предмета и сређивање судске архиве,
- учешће у раду у разним комисијама услед повећаног обима посла,
- годишњи попис имовине.

Да ли сте ad hoc ангажовани у суду?

Ad hoc задужења нису свакодневна појава ни у вишим и апелационим судовима, будући да се 30% анкетираних изјаснило да не добија додатна ангажовања поред редовног посла у суду. Како се већи проценат (52%) испитаника изјаснио да ова врста ангажовања постоји, ипак се може извести закључак да је већи број судијских помоћника која поред редовних задужења повремено добијају и додатна. Од укупног броја испитаника из виших и апелационих судова који се сусрећу са додатним ангажовањем чак 26% износи да то значајно утиче на њихов рад, тако да се може закључити да додатна задужења више оптерећују судијске помоћнике у вишим и апелационим судовима, него у основним.

Као *ad hoc* задужења којима бивају задужени судијски помоћници у вишим и апелационим судовима су навели следеће послове:

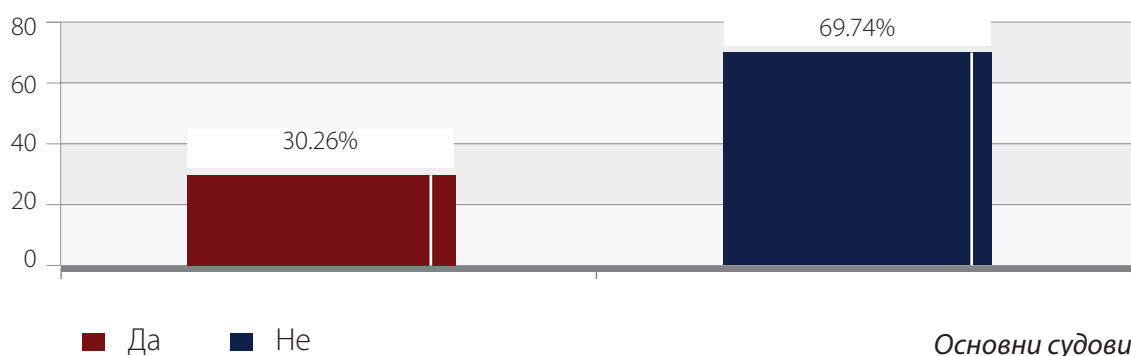
- рад у комисији за старе предмете,
- рад са судијама који немају помоћника,
- решавање старих Ив предмета,
- ангажовање судијских помоћника на пословима судске праксе у случају повећаног обима посла у овом одељењу,
- рад у архиви,
- рад у другим већима у току лета,
- рад у дисциплинској комисији,
- вођење записника на седницама судија,
- пружање помоћи око вођења судског уписника у АВП, итд.

САМОСТАЛНО ВОЂЕЊЕ СУДСКИХ ПОСТУПАКА ИЛИ СПРОВОЂЕЊЕ РАДЊИ НА РОЧИШТИМА БЕЗ ЗАКОНСКОГ ОВЛАШЋЕЊА

Одговарајући на питање самосталног вођења поступка, већина анкетирани судијских помоћника (69.74 %) основних судова навели су да углавном не воде самостално неке од судских поступака, нити да спроводе радње на рочиштима.

Уколико пак воде самостално неке од судских поступака, углавном су то самостално вођење поступка у парничном и извршном поступку, ванпарничним предметима (оставински поступак, поступак лишења пословне способности, поступак за амортизацију исправе, давање наследничке изјаве), поступање у предметима рехабилитације, саслушање странака у поступку поводом замолнице, вођење припремног рочишта, како у парници, тако и у кривици.

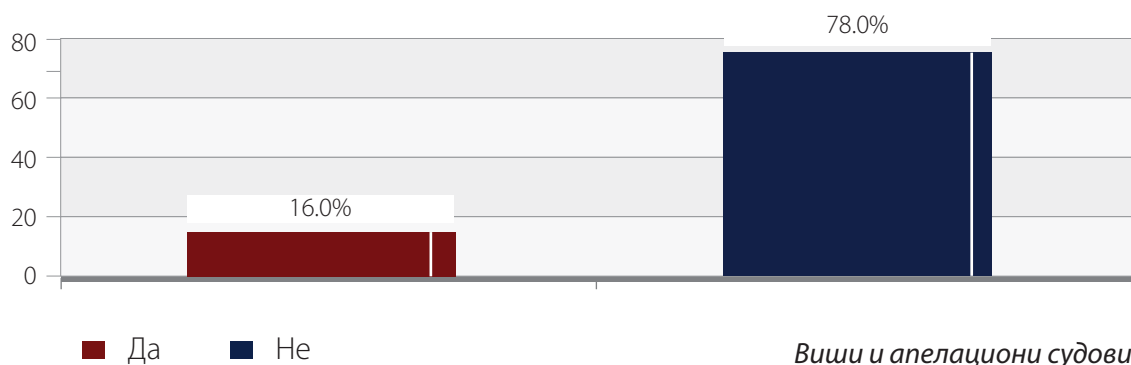
Да ли самостално водите неки од судских поступака?

У вишим и апелационим судовима, а имајући у виду сложеност поступака у тим судовима, ситуација је мало другачија него у основним судовима, тако да из добијених одговора произилази да судијски помоћници генерално не воде самостално било које поступке, будући да се чак 78% испитаника тако изјаснило.

Да ли самостално водите неки од судских поступака?

Они који воде самостално поступке у вишим и апелационим судовима наводе следеће поступке:

- ванпарнични предмети и предмети рехабилитације,
- припрема и реферисање предмета у функцији судије известиоца на већању,
- саслушање странака поводом замолница,
- припремни поступак у предметима малолетничке деликвенције и суђења у Км предметима,
- вођење припремног поступка, саслушање.

4.4 АНАЛИЗА УПИТНИКА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

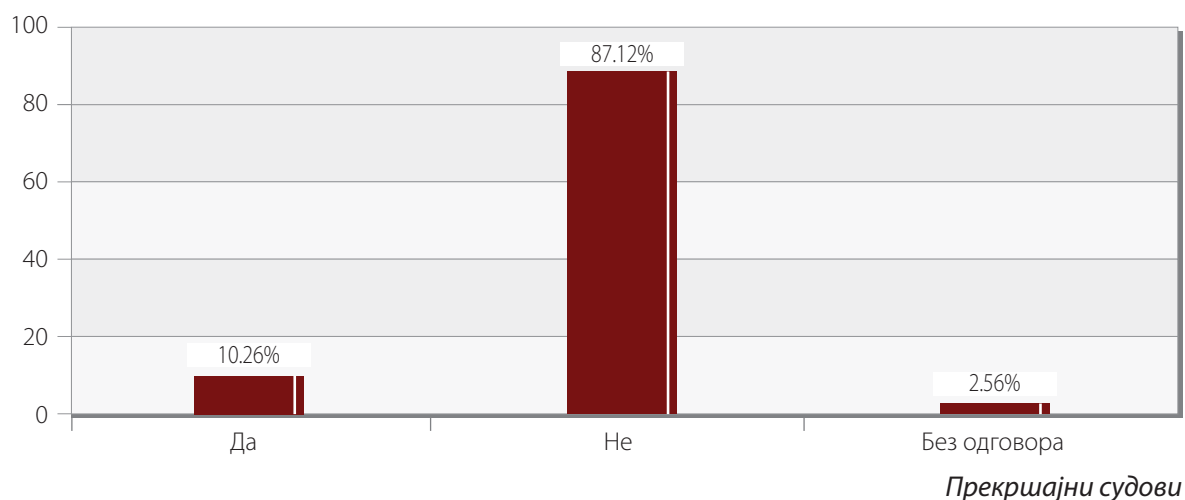
У даљем тексту представљена је детаљна анализа одговора који су добијени на основу истраживања спроведеног путем упитника међу судијским помоћницима прекршајних судова Републике Србије. Ради лакшег сналажења, одговори су статистички обрађени и интерпретирани према структури упитника.

Прво питање односило се на прекршајни суд у којем су судијски помоћници запослени. Сврха овог питања била је да се направи разлика између судијских помоћника према врсти суда, на судове опште и посебне надлежности, ради даље обраде података.

МОБИЛНОСТ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

На питање које се односило на мобилност судијских помоћника (Да ли сте радили у неком другом суду?), 87,12% судијских помоћника је одговорило негативно, док је 10,26% анкетираних радило као судијски помоћник у неком другом суду, окружном и вишем суду, а неки као тужилачки помоћници, док је 2,56% анкетираних било без одговара. Из добијених одговора може се закључити да запослење у судовима посебне надлежности очигледно утиче на мању мобилност и премештај судијских помоћника у судове опште надлежности.

Да ли сте радили у неком другом суду?

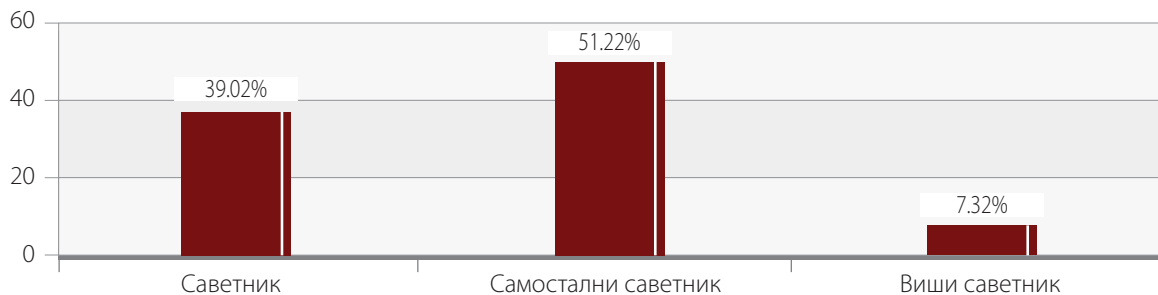

ЗВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Приликом попуњавања упитника испитаници су се о свом звању изјашњавали у смислу Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника, иако су звања судијских помоћника одређена Законом о уређењу судова. Имајући у виду упитник који је коришћен за потребе ове анализе, звање судијског сарадника уподобљава се звању саветника, звање вишег судијског сарадника уподобљава се звању самосталног саветника, док се звање саветника Врховног касационог суда и звање судског саветника уподобљавају звању вишег саветника. Већина судијских помоћника која је попунила упитник налази се у звању самосталног саветника и то 51,22%, затим 39,02% у звању саветника, 7,32% у звању вишег саветника, а у другом статусу 2,44% анкетираних судијских помоћника.

Ради додатне анализе, постављено је и питање о броју година које су судијски помоћници провели у сваком од наведених звања. Анализа упитника показала је да је 44,12% судијских помоћника провело у звању саветника 1-5 година, док је 55,88% анкетираних провело у звању саветника од 6-10 година. Овај податак указује на околност да велики број судијских помоћника у прекршајним судовима проводи 6 и више година у звању саветника.

Које је ваше звање?

Прекршајни судови

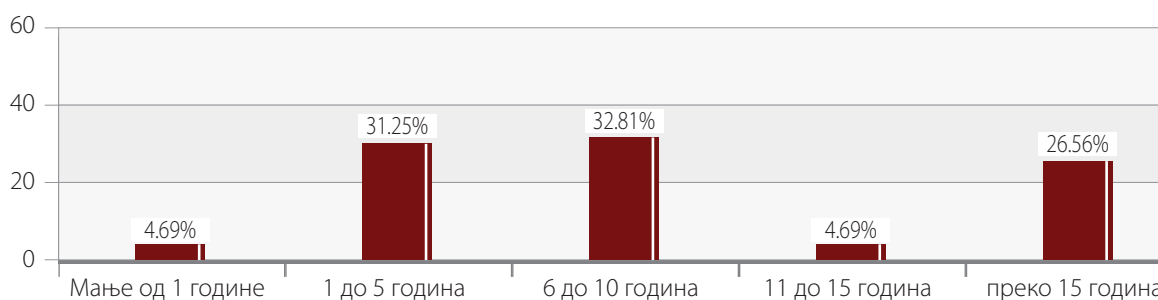
Даље, податак добијен упитником који се односи на број година које судијски помоћници проводе у звању самосталног саветника, показао је да је највећи број оних који су у овом звању од 1 до 5 година, и то 60% испитаних. Чак 40% судијских помоћника у овом звању проводи од 6 до 10 година, а што је податак који такође указује на наведену околност да велики број судијских помоћника у прекршајним судовима проводи дуго времена у истом звању.

Што се тиче судијских помоћника у звању вишег саветника, 37,5% испитаних судијских помоћника провело је од 1 до 5 година у поменутом звању, а чак 62,5 испитаних провело је од 6 до 10 година у звању вишег саветника.

ГОДИНЕ РАДНОГ ИСКУСТВА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА У СУДОВИМА

Од укупног броја судијских помоћника, 68,75% је оних који имају између 1 и 10 година радног искуства у суду, и то 31,25% између 1 и 5 година искуства и 32,81% између 6 и 10 година искуства, док је чак 26,56% судијских помоћника са радним искуством преко 15 година. Процент судијских помоћника који имају радног искуства мање од 1 године је 4,69%. На основу овако добијених података, у односу на судијске помоћнике који раде у суду у интервалу од 11 до 15 година и преко 15 година, без обзира на звање, може се закључити да велики проценат анкетираних, и то 31,25% њих заиста велики део свог радног ангажмана проводи искључиво као судијски помоћник.

Колико дуго радите у суду?

Прекршајни судови

ОБИМ АНГАЖОВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА ПО ВРСТИ ПОСЛОВА

У питању које се односи на обим ангажовања на одређеним пословима, понуђени послови били су административни послови, рад у већу и рад у судској управи. Испитаници су дали одговор колико процената свог времена проводе на одређеним пословима (нпр. 0%-10% на административним пословима, 60%-70% на пословима рада у већу итд).

Анализа упитника показала је да 45,65% судијских помоћника проводи до 30% свог времена обављајући административне послове, а 41,3% судијских помоћника проводи чак 30%-60% свог времена обављајући исте. Такође, 13,04% анкетираних судијских помоћника проводи између 60%-100% свог времена на предметним пословима.

Даље, у погледу рада у већу, 56,82% анкетираних изјаснило се да у просеку 60%-100% свог времена проводи обављајући послове рада у већу, 29,55% испитаних обавља ове послове 30%-60% свог времена, а 13,64% анкетираних проводи 0%-30% свог времена обављајући послове рада у већу.

Када је у питању ангажман судијских помоћника на пословима рада у управи, највећи број анкетираних судијских помоћника не обавља ове послове или их обавља у веома малом обиму и то 61,76% анкетираних.

Анализа наведених одговора показује да у погледу питања о врсти посла које обављају, судијски помоћници у просеку имају поједнак утросак времена на административне послове и на послове рада у већу, процентуално највећи број судијских помоћника запослених у прекршајним судовима готово да не обавља послове везане за рад судске управе.

ОБИМ АНГАЖОВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА НА АДМИНИСТРАТИВНИМ ПОСЛОВИМА

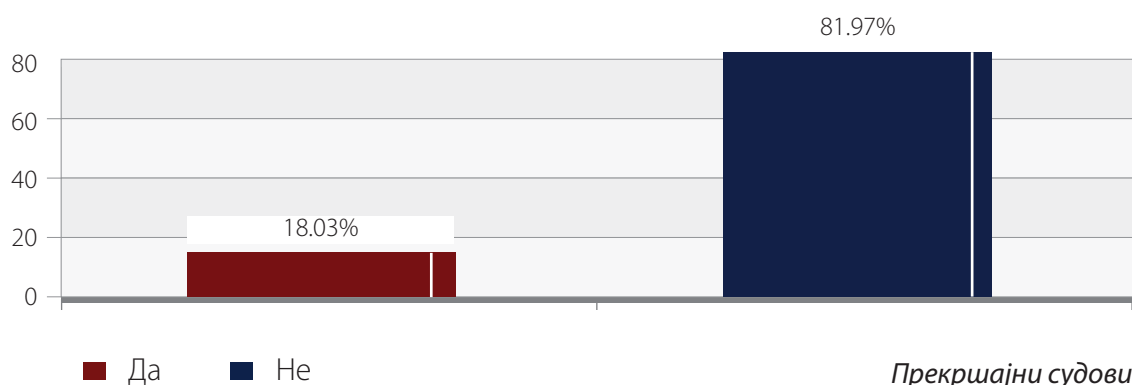
Питањем ангажовања на административним пословима обухваћени су послови завођења предмета у књиге, комуникације са другим органима, разврставања и улагања поште, издавања налога рачуноводству, давања налога за поступање писарници и уношења података у СИПРЕС апликацију.

Анкета је показала да сви судијски помоћници просечно поједнако времена проводе уносећи податке у апликацију СИПРЕС, односно да нема великих одступања када је у питању утросак радног времена изражен у процентима од стране судијских помоћника. Даље, највећи број анкетираних судијских помоћника уопште не обавља или обавља у веома малом проценту (0-10%) послове разврставања поште, издавања налога рачуноводству и послове давања налога за поступање писарници. Послови завођења предмета такође показују уједначен утросак времена међу анкетираним судијским помоћницима, док не мали број анкетираних судијских помоћника проводи од 10% до 20% свог времена на пословима комуникације са другим органима.

ОБУКЕ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА ЗА ОБАВЉАЊЕ АДМИНИСТРАТИВНИХ ПОСЛОВА

Од укупног броја анкетираних, само 18,03% судијских помоћника навело је да је имало обуку за обављање административних послова, и то за рад у писарници од стране запослених у писарници суда, затим за поступке јавних набавки, а највећи број позитивних одговора односио се на обуку за коришћење апликације СИПРЕС, док скоро 82% анкетираних судијских помоћника није похађало ни једну обуку за обављање административних послова.

Да ли сте имали обуку за обављање административних послова?

ОБИМ АНГАЖОВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА НА ПОСЛОВИМА РАДА У ВЕЋУ

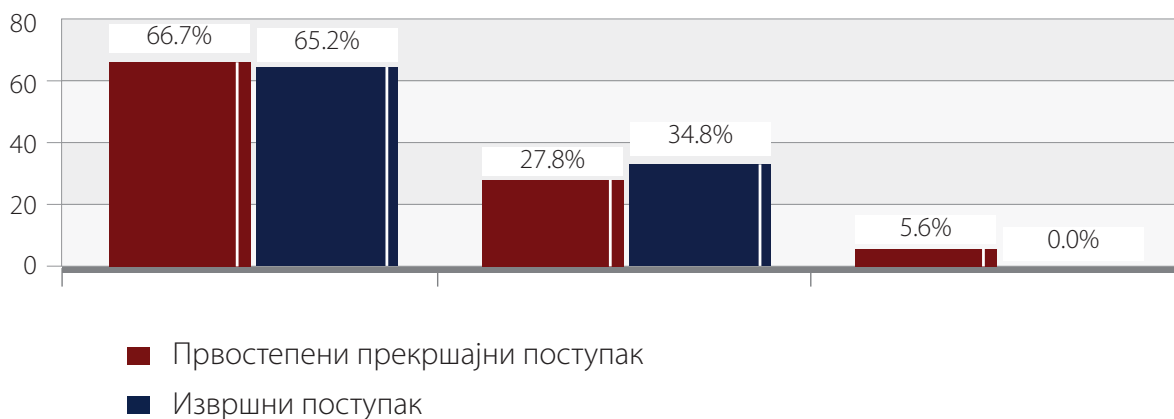
Послови рада у већу односе се на присуствовање суђењима, учествовање у суђењима/вођење поступка, одлагање суђења, претходно испитивање захтева за покретање прекршајног поступка и захтева за судско одлучивање, израду мериторних одлука, израду процесних одлука и проучавање судске праксе за потребе израде одлука. У оквиру рада у већу, генерално гледано, сви анкетирани судијски помоћници запослени у прекршајним судовима Републике Србије на пословима рада у већу, обављају све наведене поткатегорије. Од тога, у односу на проценте, уједначено је поступање у погледу доношења мериторних одлука, док у погледу учествовања у суђењима и израде процесних одлука највећи број анкетираних судијских помоћника учествује у обиму 10-40% свог времена. Даље анализа упитника показала је да највише анкетираних судијских помоћника готово да и не обавља послове проучавања судске праксе за потребе израде одлука, послове претходног испитивања захтева за покретање прекршајног поступка и захтева за судско одлучивање (0%-10% радног времена).

МАТЕРИЈЕ КОЈЕ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ ОБАВЉАЈУ У ОКВИРУ ПОСЛОВА РАДА У ВЕЋУ

Материје које су обухваћене овим питањем биле су првостепени прекршајни поступак, другостепени прекршајни поступак и извршни поступак.

Када су у питању послови рада у већу везани за првостепени прекршајни поступак, 40,43% судијских помоћника обављало је ове послове од 1 до 5 година, а 51,06% њих више од 5 година. Што се тиче извршног поступка, може се рећи да је у пракси специјализација судија за рад у извршном одељењу довела и до једног облика специјализације судијских помоћника, па тако чак 52,38 % испитаних судијских помоћника прекршајних судова поступа у извршном поступку у период од 1 до 5 година.

Од наведеног броја, обуку за обављање послова у првостепеном и другостепеном прекршајном поступку, анкетирани судијски помоћници имали су или интерно у суду или на семинару, док се највећи број судијских помоћника изјаснио да се овом материјом бави без икакве обуке.

Коментар обуке за првостепени и другостепени прекршајни поступак

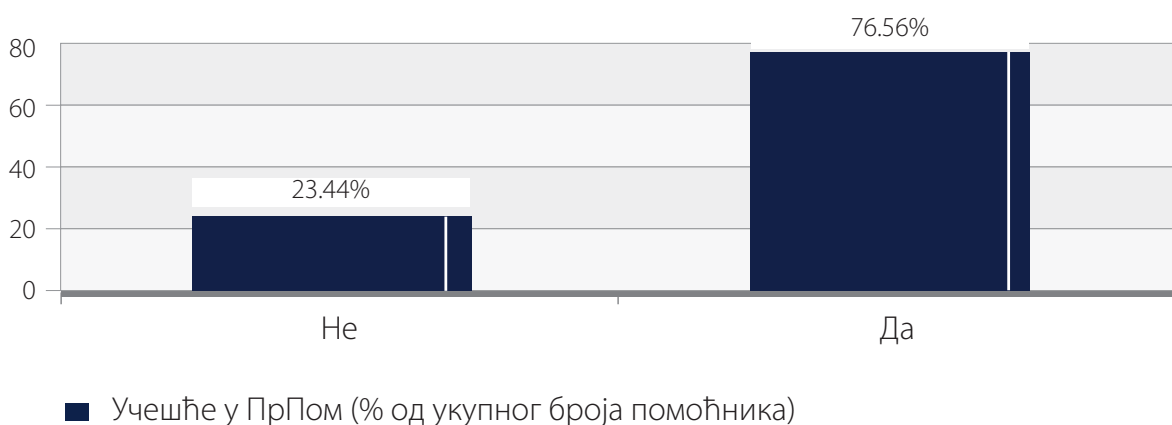
ПОСЛОВИ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА У СПЕЦИФИЧНИМ МАТЕРИЈИМА У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ

У оквиру овог питања као материје су наведене Пр, Пр1 и Пр2 (предмети у којима прекршајни судови суде у првом степену), Прм (предмети у којима се прекршајни поступак води према малолетницима), ПрПом (замолнице упућене од стране другог прекршајног суда за пружање правне помоћи), Ипр, Ипр1, Ипр2 и Ипр3 (предмети извршења по правноснажним и извршним одлукама прекршајних судова, предмети извршења које спроводе прекршајни судови по коначним и извршним решењима органа управе и предмети извршења које спроводе прекршајни судови по коначном и извршном прекршајном налогу), Ипрв (предмети већа прекршајног суда који одлучују у другом степену по приговору на решење о извршењу), Прж, Прж1 и Прж2 (предмети Прекршајног апелационог суда који по жалбама одлучује у другом степену), Пржм (предмети Прекршајног апелационог суда који по жалбама малолетних учинилаца прекршаја одлучује у другом степену), Пржу (предмети Прекршајног апелационог суда који по жалбама на решење органа управе - Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки и одлучује у другом степену), Псд (предмети Прекршајног апелационог суда у којима одлучује о сукобу надлежности и преношењу надлежности првостепених прекршајних судова) и Пржи (предмети Прекршајног апелационог суда који одлучује по жалбама на решење о замени новчане казне у казну затвора).

Резултати добијени упитником показали су да највећи број судијских помоћника поједнако поступа у предметима Пр као предметима у којима прекршајни судови суде у првом степену, и предметима ПрПом. Такође, анализом одговора из упитника може се закључити да судијски помоћници у веома малом броју поступају у другом степену, што у односу на поступке који се воде пред Прекршајним апелационим судом није спорно, јер су овим упитником обухваћени само судијски помоћници првостепених прекршајних судова. Даље, може се запазити да је одређени број судијских помоћника навео да поступа у проценту од 90-100% у предметима Ипр, Ипр1, Ипр2 и Ипр3, односно у извршним предметима. Извршни поступак (Ипр, Ипр1, Ипр2 и

Ипр 3) подразумева израду решења о замени неплаћене новчане казне изречене пресудом суда или прекршајним налогом органа управе у казну затвора (нпр. прекршајни налози које издају Министарство унутрашњих послова и Комунална полиција), праћење поступања по предметима у извршном поступку који су заведени у електронски уписник Ипр, као и други послови у вези са извршењем. Исто тако, чак 12,5% анкетираних судијских помоћника поступа у предметима у којима се прекршајни поступак води према малолетницима. Што се тиче ангажовања у ПрПом предметима, анализа упитника показала је да 76,56% судијских помоћника поступа у истима.

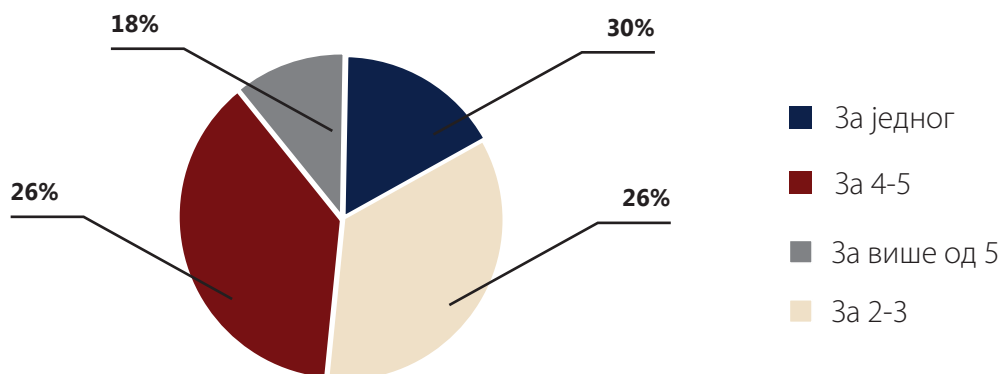
У пракси прекршајних судова, судијски помоћници узимају изјаве на записник у предметима у којима прекршајни суд поступа као замољени суд од стране месно надлежног суда, након чега се предмет враћа месно надлежном суду на даље поступање.

БРОЈ СУДИЈА ЗА КОЈЕ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ РАДЕ

Од укупног броја анкетираних судијских помоћника, 82,82% њих навело је да ради за више судија, и то 10,94% навело је да ради за више од петоро судија, 37,5% за четворо и петоро судија, 34,38% за двоје и троје судија, а све како је приказано на графикону. Такође, један судијски помоћник навео је да ради за чак 14 судија, док је један судијски помоћник навео да ради за 15 судија, па је претпоставка да ови помоћници заправо обављају послове за све судије прекршајног суда у којем раде. Шодно наведеном, евидентно је да веома велики број судијских помоћника ради за више судија, а веома мали број (17,19%) за једног судију.

Да ли радите за једног или више судија?

ОБИМ АНГАЖОВАЊА СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА НА ПОСЛОВИМА У СУДСКОЈ УПРАВИ

Када су у питању послови у судској управи прекршајних судова које судијски помоћници обављају, исти су дефинисани на следећи начин: члан комисије за пријем у радни однос, поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја, поступање по пријавама за заштиту од узнемиравања, поступање по Закону о заштити података о личности, члан дисциплинске комисије, рад у радним групама за измену прописа/рад на пројектима суда, поступање по представкама и притужбама грађана, послови менаџера суда, послови портпарола суда, послови секретара суда, послови у вези са јавним набавкама, послови везани за поступак унутрашњег узбуњивања, поступак по основу захтева за суђење у разумном року.

Највећи број судијских помоћника ангажованих на пословима у судској управи обавља послове секретара суда и послове у вези са јавним набавкама, те поступа по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја. Послове менаџера суда обавља један судијски помоћник у проценту од 90-100% времена, као и послове везане за поступак унутрашњег узбуњивања. Остали добијени подаци указују да је, генерално гледано, од укупног броја анкетираних судијских помоћника, мали број њих ангажован на пословима у судској управи.

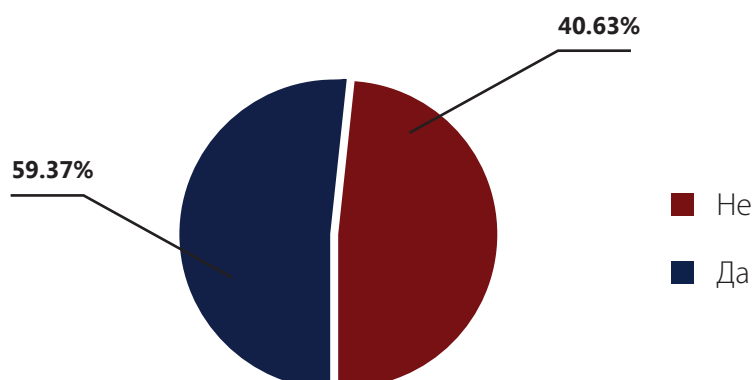
Од осталих послова које обављају у оквиру послова судске управе, један судијски помоћник навео је (без детаљнијег прецизирања) да 100% свог времена у оквиру послова судске управе обавља послове комуникације са министарством одбране.

САМОСТАЛНОСТ У ВОЂЕЊУ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА БЕЗ ОБЗИРА НА ЗАКОНСКО ОВЛАШЋЕЊЕ

Без обзира на непостојање законског овлашћења, судијски помоћници су се изјашњавали на питање да ли у свом свакодневном раду имају прилику да самостално воде прекршајни поступак или да у неком сегмент активно учествују у вођењу поступка. Од анкетираних судијских помоћника њих 59,37% навело је да не води прекршајни поступак самостално.

Од 40,63% судијских помоћника који су навели да самостално воде прекршајни поступак или предузимају поједине радње на рочиштима, у односу на материју прекршаја навели су поступке из области саобраћаја, јавног реда и мира или на све поступке без обзира на материју. Од радњи које самостално предузимају, судијски помоћници навели су саслушање странака, суочење, узимање изјава на записник, све процесне радње до доношења мериторне одлуке. Такође, један од додатних одговора анкетираних судијских помоћника био је и да су судије становишта да судијски помоћници не треба самостално да воде поступак.

Да ли самостално водите прекршајни поступак?

5. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ СА КАТАЛОГОМ ПОСЛОВА КОЈЕ БИ МОГЛИ ДА ОБАВЉАЈУ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ У ПРАВОСУДНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Најзначајнији део пројекта представља израда Каталога послова које би могли да обављају судијски помоћници у правосудном систему Републике Србије. У овом документу изнети су предлози послова из појединих поступака које би судијски помоћници могли да преузму, а који се базирају на подацима добијених анализом Упитника и из неформалних разговора са председницима судова и представницима судске управе, судијама и судијским помоћницима.

Поред предлога послова које би могли да обављају судијски помоћници, пројектни тим се бавио и повезаном темом постепеног преласка/напредовања судијских помоћника из једног статуса у други. Ово питање је превашодно обрађено из разлога што су судијски помоћници и судије током разговора изнели да не постоји транспарентан и уједначен систем напредовања из једног звања у више звање, нити систем преузимања судијских помоћника од стране судова више инстанце.

Сви судијски помоћници би своју каријеру требало да започну у основном суду, како би се сусрели са свим материјама и упознали са начином рада и функционисања судова најшире надлежности са највећим бројем предмета. Имајући у виду да ће одређен број судијских помоћника постати судије основних судова, неопходно је да имају претходно искуство рада у овим судовима⁸. Са друге стране, тако би се одредила и иста почетна тачка од које креће оцењивање рада свих судијских помоћника и праћење њиховог рада током прве три године у звању.

У табели која следи представљене су четири категорије судијских помоћника које су дефинисане на основу претходно спроведене анализе. Шодно тако спроведеној категоризацији требало би да се напредује из И категорије у ИИ, из ИИ у ИИИ, из ИИИ у ИВ. На овај начин би се избегла могућност прескакања одређених категорија, односно нетранспарентног напредовања.

Приликом одређивања категорија, пројектни тим се није држао класичне поделе звања судијских помоћника дефинисаног чланом 59. Закона о уређењу судова, имајући у виду да већ сада не одговарају потребама праксе, стварају конфузију и често се ни не користе, имајући у виду да су уподобљена звањима из Закона о државним службеницима и Уредби о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника⁹. Задатак именовања наведених звања остављен је будућим радним групама које ће поставити јединствени правосудни систем након усвајања амандмана на Устав Републике Србије и одредити положај судијских помоћника у њему.

⁸ 42% судијских помоћника виших и апелационих судова нема искуства рада у основним судовима.

⁹ Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника ("Сл. гласник РС", бр. 117/2005, 108/2008, 109/2009, 95/2010, 117/2012, 84/2014, 132/2014, 28/2015, 102/2015 и 113/2015)

Дакле, кроз спроведену анализу досадашње праксе, дефинисане су следеће категорије судијских помоћника на основу радног стажа у суду и самосталности у обављању послова:

КАТЕГОРИЈА	СУД		
	ОСНОВНИ	ВИШИ	АПЕЛАЦИОНИ
I КАТЕГОРИЈА До 3 године рада у статусу судијског помоћника	Време потребно за примарну процену рада судијских помоћника и основну обуку, као и упознавање рада и функционисања суда	НЕМА ПОТРЕБЕ ЗА ЊИХОВИМ АНГАЖОВАЊЕМ	
II КАТЕГОРИЈА Од 3 до 5 година рада у статусу судијског помоћника	Преузимање послова у захтевнијим материјама и самостално вођење компликованијих поступака у коме судијски помоћници могу да поступају		
III КАТЕГОРИЈА Од 5 до 8 година рада у статусу судијског помоћника	Преузимање послова у захтевнијим материјама и самостално вођење компликованијих поступака у коме судијски помоћници могу да поступају		
IV КАТЕГОРИЈА Преко 8 година рада у статусу судијског помоћника	НЕМА ПОТРЕБЕ ЗА ЊИХОВИМ АНГАЖОВАЊЕМ	Судијски помоћници са великим искуством у свим материјама, који својим знањем могу да помогну у решавању најтежих судских поступака у другостепеним судовима и уједначавању судске праксе	

5.1 КАТАЛОГ МОГУЋИХ ПОСЛОВА У СВАКОЈ ОД МАТЕРИЈА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ОСНОВНИХ, ВИШИХ И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА

Имајући у виду да је преглед основних послова судијских помоћника детаљно приказан у оквиру поглавља "Каталог послова судијских помоћника", а који се односе на послове дефинисане Законом о уређењу судова и Судским пословником, у овом делу се исти неће понављати.

У каталогу је дат предлог могућих послова судијских помоћника за сваки од судова и за сваку од IV категорије судијских помоћника, у складу са годинама искуства на позицији судијског помоћника. Ради боље прегледности, за сваку категорију након прве категорије, дати су само нови послови који се тада први пут дају у рад судијским помоћницима, док се поступање у свим оним пословима који су предвиђени за ниже категорије подразумевају. Примера ради, уколико је судијским помоћницима са мање од три године искуства дата могућност да самостално одлажу рођишта, исти посао може обављати и судијски помоћник са искуством дужим од 5 година на пословима судијског помоћника.

	ОСНОВНИ	ВИШИ	АПЕЛАЦИОНИ
<p>I КАТЕГОРИЈА До 3 године рада у статусу судијског помоћника</p>	<p>Грађански поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ самостално одлагање рочишта; ➤ самостално решавање поште. 		
	<p>Ванпарнични поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ комплетно вођење (поступање) свих ванпарничних поступака осим: <ul style="list-style-type: none"> - поступка лишења пословне способности; - поступка уређења управљања и коришћења заједничке ствари; - поступка деобе заједничких ствари и - поступка уређења међа. 		
	<p>Извршни поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ комплетно вођење поступка извршења на основу извршне исправе. 		
	<p>Остали поступци:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ вођење поступка заштите права на суђење у разумном року. 		
	<p>Судска управа:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ рад за потребе судске управе до 30% радног времена; ➤ пружање информација од јавног значаја по захтевима грађана; ➤ поступање по Закону о заштити података о личности. 		

	ОСНОВНИ	ВИШИ	АПЕЛАЦИОНИ
<p style="text-align: center;">II КАТЕГОРИЈА Од 3 до 5 године рада у статусу судијског помоћника</p>	<p>Оставински поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ самостално вођење оставинског поступка. 		
	<p>Извршни поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ комплетно вођење извршног поступка на основу веродостојне исправе. 	<p>Извршни поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ одлучивање у другостепеном поступку по жалби на одлуке у поступцима извршења на основу извршне исправе. 	
	<p>Остали поступци:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ вођење поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела; ➤ признање стране судске исправе; ➤ правна помоћ; ➤ вођење поступка за заштиту права на суђење у разумном року; ➤ вођење поступка медијације - доношење одлуке; ➤ вођење поступка за издавање апостила - доношење решења; ➤ вођење кривичних поступка пред ванпарничним већем (рад у KB већу). 	<p>Остали поступци:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ вођење поступка по тужбама против новинара и медија на основу Закона о јавном информисању и медијима; ➤ поступање у поступцима за рехабилитацију лица. 	
	<p>Судска управа:</p> <p>рад за потребе судске управе до 50% радног времена.</p>		
	<p>Кривични поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ узимање изјава у току поступка за дела за које је порописана новчана казна или казна затвора до 5 година; ➤ вођење рочиште за изрицање кривичне санкције предвиђено за кривична дела за које је прописана казна затвора до 5 година. 		

	ОСНОВНИ	ВИШИ	АПЕЛАЦИОНИ	
<p>III КАТЕГОРИЈА Од 5 до 8 година рада у статусу судијског помоћника</p>	<p>Ванпарнични поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ вођење захтевнијих ванпарничних поступака и то: - поступка лишења пословне способности; - поступка уређења управљања и коришћења заједничке ствари; - поступка деобе заједничких ствари и - поступка уређења међа. 	<p>Грађански поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ вођење другостепеног поступка по жалби на одлуке у споровима мале вредности - искључиво за новчана потраживања и издавање платних налога. 	<p>Кривични поступак:</p> <p>вођење поступка по жалби против одлука донетих по предлогу да се осуђеном коме је изречена казна затвора до 1 године, казна изврши без напуштања просторија у којима осуђени станује.</p>	
		<p>Припрема и реферисање предмета у својству судије известиоца на већању.</p>		
	<p>Судска управа:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ рад за потребе судске управе до 70% радног времена; ➤ овера исправа намењених употреби у иностранству, ➤ обављање посла секретара суда. 			
<p>Кривични поступак:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ узимање изјава у току поступка за дела за које је порописана новчана казна или казна затвора преко 5 година; ➤ вођење рочиште за изрицање кривичне санкције предвиђено за кривична дела за које је прописана казна затвора преко 5 година. 				

	ОСНОВНИ	ВИШИ	АПЕЛАЦИОНИ
IV КАТЕГОРИЈА Преко 8 година рада у статусу судијског помоћника		Бављење судском праксом и израда Билтена судске праксе ради уједначавања праксе на националном нивоу.	
		Судска управа: <ul style="list-style-type: none"> ➤ рад за потребе судске управе до 100% радног времена; ➤ послови надзора над радом нижих судова; ➤ рад у радним групама за израду прописа; ➤ рад на пројектима у којима учествује суд. 	

Поред навођења послова које би могли да раде судијски помоћници, наведени су и послови (већином административним) које данас обављају судијски помоћници, а који би требало да су у опису посла записничара или техничког особља:

- израда извештаја за потребе статистике;
- вођење интерних евиденција о задуживању предмета и уношење података у програм АВП;
- одређивање висине судске таксе;
- обављање послова записничара,
- издавање клаузуле правноснажности/извршности;
- одлучивање о накнадама за сведоке, стручњаке и преводиоце.

5.1.1 ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Након представљања законског оквира, каталога тренутних послова, анализе и представљања резултата упитника, те сачињавања каталога послова које би могли да обављају судијски помоћници, могу се донети закључци и дати предлози за даљи рад у циљу унапређења положаја судијских помоћника у основним, вишим и апелационим судовима у Републици Србији.

Народна скупштина Републике Србије би у наредном периоду требала да усвоји амандмане на Устав Републике Србије, након чега се очекује интензиван рад како Владе Републике Србије, тако и законодавног одбора Народне скупштине Републике Србије, на доношењу нових или измени и допуни постојећих закона и подзаконских аката. Управо је ово тренутак који треба искористити за измену положаја судијских помоћника и прецизно дефинисање њихове надлежности и одговорности.

Главни закључак је да се мора створити законодавни оквир који судијским помоћницима даје могућност да на транспарентан начин започну рад у одређеном звању кроз објективан систем избора базираног на резултатима рада у статусу приправника. Да би се побољшао њихов рад

потребно је осмислити континуирану едукацију која не сме бити базирана само на интерној обуци унутар суда (на шта указују резултати Упитника) и на едукацији Правосудне академије. Едукација мора бити обogaђена додатним садржајима од стране цивилног сектора и то у свим областима, не само строго правним.

Имајући у виду да судијски помоћници представљају веома битан фактор у раду судова, њихов статус би требао да буде регулисан посебним законом, изван оквира Закона о државним службеницима, а надзорно тело које ће пратити генерације нових судијских помоћника и унапређивати њихов рад и положај треба да буде Високи савет судства.

Анализа послова судијских помоћника спроведена путем неформалних разговора и попуњавањем Упитника указује да судијски помоћници увелико учествују у вођењу судских поступака, самостално воде целокупне предмете и поступају у свим фазама појединих поступака, иако законодавни оквир то не дозвољава.

Како би се њихов положај и рад учинио транспарентним, видљивим и мерљивим, једно од могућих решења је да се судијски помоћници поделе у категорије према времену које су провели у одређеном статусу, те да они који имају довољно искуства да буду бирани за судије имају могућност самосталнијег поступања у неким од поступка, а да се онима који имају више од 5 година искуства и испуњавају услов за судију вишег суда, пружи прилика да комплетно поступају у одређеним поступцима: споровима мале вредности, свим ванпарничним поступцима, обављање одређених радњи у поступку...

Законодавац је предвидео формирање претходних одељења у судовима Републике Србије у оквиру којих се у пракси распоређују најискуснији судијски помоћници, који кроз заједнички рад стичу додатно искуство и уједначавају судску праксу. Имајући у виду да су у малом броју судова формирана припремна одељења, препорука је да судови почну да формирају таква одељења и прате њихов рад, како би се видело да ли такав начин организације даје резултат у пракси.

С обзиром на велики број нерешених предмета у судовима, можда је оправдано размишљати о опцији да сваки судија у суду који има број предмета преко републичког просека, добије свог помоћника. Ово може бити и привремено или пилот решење чији би се резултати пратили у пракси. Интересантно би било размишљати о неком новом моделу расподеле послова судијским помоћницима којим би се одредио поступак/ део поступка / појединачна рочишта / радње које могу самостално водити судијски помоћници. Ради остваривања планова за унапређење ефикасности рада правосуђа, Високи савет судства би могао законом бити овлашћен да сваке године одреди поступке/делове поступака/појединачна рочишта или радње које могу самостално водити судијски помоћници, водећи рачуна о томе да: постоји велики број истоврсних предмета и већ оформљена судска пракса, да наведе специфичне поступке (пример: СОВА предмети, дечији вртићи...) у којима би судијски помоћници из категорија ИИИИ и ИВ могу самостално поступати.

5.2 КАТАЛОГ МОГУЋИХ ПОСЛОВА ЗА СУДИЈСКЕ ПОМОЋНИКЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА

У каталогу је дат предлог могућих послова судијских помоћника прекршајних судова за сваку од 3 категорије судијских помоћника, и то до 3 године рада у статусу судијског помоћника, од 3 до 5 година рада у статусу судијског помоћника и преко 5 година рада у статусу судијског помоћника. Треба напоменути да се одређени послови обављају у свим наведеним категоријама, као и да није прављена разлика у односу на материју поступања у већу (саобраћајни прекршаји, прекршаји из области јавног реда у мира, прекршаји из области насиља у породици и насиља на спортским приредбама, инспекцијски прекршаји, антикорупцијски и слично), с обзиром на околност да није извршено пондерисање предмета у прекршајној материји, нити специјализација судија за одређене области, осим постојања извршних одељења у неким прекршајним судовима у Републици Србији.

I КАТЕГОРИЈА До 3 године рада у статусу судијског помоћника	Послови рада у већу (до 50% радног времена): <ul style="list-style-type: none">➤ доношење решења о трошковима прекршајног поступка;➤ доношење решења о трошковима награде и нужних издатака бранилаца;➤ доношење одлука о одлагању рочишта;➤ сачињавање службених белешки и забелешки саопштења учињених путем телефона.
	Административни послови (до 50% радног времена): <ul style="list-style-type: none">➤ послови у вези са новим начином достављања судских писмена - С1 коверте;➤ послови у вези истицања писмена на огласну таблу суда;➤ послови у вези електронског вођења предмета - унос података у СИПРЕС програм, измене и брисање података.

Послови рада у већу:

- доношење решења о спајању и раздвајању поступка;
- доношење решења о прекиду поступка;
- доношење решења о стварној и месној ненадлежности суда за поступање;
- доношење решења о трошковима прекршајног поступка;
- доношење решења о трошковима награде и нужних издатака бранилаца;
- доношење одлука о одлагању рочишта;
- сачињавање службених белешки и забелешки саопштења учињених путем телефона.

Послови у поступку извршења:

- праћење рокова за поступање;
- израда и експедовање дописа Народној банци Србије, установама за извршење санкција, одсеку Министарства правде за спровођење казне рада у јавном интересу;
- израда обавештења подносиоцу захтева за покретање прекршајног поступка о изреченим заштитним мерама и казним поенима;
- израда захтева другим прекршајним судовима за извршење замолним путем,
- израда пропратних аката;
- комуникација са основним судовима и извршитељима у сврху извршења трошкова поступка.

Административни послови:

- послови у вези са новим начином достављања судских писмена - С1 коверте;
- послови у вези истицања писмена на огласну таблу суда;
- послови у вези електронског вођења предмета - унос података у СИПРЕС програм, измене и брисање података.

Судска управа (рад за потребе судске управе до 50% радног времена):

- самостално поступање по законима којима је то већ прописано:
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја,
- Закон о заштити података о личности,
- Закон о заштити узбуњивача,
- Закон о заштити права на суђење у разумном року;
- спровођење појединих радњи у вези са притужбама и представкама приспелим у суд: завођење у одговарајући уписник, израда налога поступајућем судији чији рад је предмет притужбе или представке, израда налога писарници суда у вези са притужбама или представкама, анализа навода из притужбе, израда нацрта обавештења подносиоцу притужбе/представке, израда нацрта акта којим се налажу мере за поступање, експедовање обавештења, обавештавање надлежних органа о основаности притужбе, развођење и архивирање предмета судске управе оформљених по притужбама и представкама.

III
КАТЕГОРИЈА
Преко 5 година
рада у статусу
судијског
помоћника

Послови рада у већу:

- доношење решења о спајању и раздвајању поступка;
- доношење решења о прекиду поступка;
- доношење решења о стварној и месној ненадлежности суда за поступање;
- доношење решења о трошковима прекршајног поступка;
- доношење решења о трошковима награде и нужних издатака бранилаца;
- доношење одлука о одлагању рочишта;
- сачињавање службених белешки и забелешки саопштења учињених путем телефона.

Послови у поступку извршења:

- праћење рокова за поступање;
- израда и експедовање дописа Народној банци Србије, установама за извршење санкција, одсеку Министарства правде за спровођење казне рада у јавном интересу;
- израда обавештења подносиоцу захтева за покретање прекршајног поступка о изреченим заштитним мерама и казним поенима;
- израда захтева другим прекршајним судовима за извршење замолним путем,
- израда пропратних аката;
- комуникација са основним судовима и извршитељима у сврху извршења трошкова поступка.

Административни послови:

- послови у вези са новим начином достављања судских писмена - С1 коверте;
- послови у вези истицања писмена на огласну таблу суда;
- послови у вези електронског вођења предмета - унос података у СИПРЕС програм, измене и брисање података.

Судска управа (рад за потребе судске управе до 50% радног времена):

- самостално поступање по законима којима је то већ прописано:
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја,
- Закон о заштити података о личности,
- Закон о заштити узбуњивача,
- Закон о заштити права на суђење у разумном року;
- спровођење појединих радњи у вези са притужбама и представкама приспелим у суд: завођење у одговарајући уписник, израда налога поступајућем судији чији рад је предмет притужбе или представке, израда налога писарници суда у вези са притужбама или представкама, анализа навода из притужбе, израда нацрта обавештења подносиоцу притужбе/представке, израда нацрта акта којим се налажу мере за поступање, експедовање обавештења, обавештавање надлежних органа о основаности притужбе, развођење и архивирање предмета судске управе оформљених по притужбама и представкама.

5.2.1 ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Имајући у виду да су прекршајни судови посебне надлежности, као и специфичност прекршајног поступка, закључци и препоруке за прекршајн судове су посебно издвојени.

Омогућавање мобилности судијских помоћника у правосудном систему Републике Србије

Већина судијских помоћника у прекршајним судовима је радила само у прекршајним судовима што значи постојаност и верност служби и опредељеност да се каријера гради у прекршајним судовима. Истовремено то упућује на закључак да се ради о лицима која су своје радно ангажовање у правосудју започела и настављају да раде у прекршајним судовима, те да имају намеру да у прекршајним судовима проведу радни век, било као изабране судије, било као судијски помоћници. На овај начин се долази и до специјализованих суђских помоћника за прекршајноправну област.

Са друге стране, резултат ове анализе указује и на то да треба олакшати мобилност судијских помоћника кроз судове различите врсте и степена надлежности, како би се омогућило, оним судијским помоћницима који то желе, да се упознају и баве различитим правним материјама у судовима.

Редефинисање нормативног статуса судијских помоћника

Анализа резултата Упитника која се односи на звање судијских помоћника показује је 44,12% судијских помоћника провело у звању судијског сарадника 1-5 година, док је 55,88% анкетираних провело у звању судијског сарадника од 6-10 година. Даље, податак добијен упитником који се односи на број година које судијски помоћници проводе у звању вишег судијског сарадника, показао је да је највећи број оних који су у овом звању од 1 до 5 година, и то 60% испитаних. Чак 40% судијских помоћника у овом звању проводи од 6 до 10 година. Ови резултати упућују на потребу потпуно другачијег законског дефинисања статуса судијских помоћника који би требало да буду разврстани у више различитих звања, од постојећих, која би омогућила много брже и чешће напредовање у каријери судијских помоћника, а што би нераздвојно водило и њиховом осетнијем материјалном напредовању.

Измена нормативног оквира би могла да подразумева спровођење једне од следећих варијанти:

1. доношење посебног закона о судијским помоћницима или
2. измена постојећих прописа који регулишу положај судијских помоћника (Закон о државним службеницима, Закон о судијама, Закон о уређењу судова, Судски пословник).

Ефикасније би било доношење потпуно новог закона о судијским помоћницима којим би се у потпуности уредили статус и звања судијских помоћника и издвојили судијски помоћници из постојећег широког круга државних службеника. Друго решење подразумевало би доношење закона-омнибуса којим би био дефинисан положај правосудних службеника, односно државних службеника и намештеника, с једне стране, и судијских помоћника, с друге.

Анализа која се односи на године искуства судијских помоћника у прекршајним судовима показала је двојак резултат. Прво, највећи број судијских помоћника има у суду искуство између 1 и 10 год. Друго, велики број судијских помоћника ради више од 11 година, а посебно више од 15 година у прекршајним судовима. То указује на закључак да велики проценат судијских помоћника цео свој радни век проведе у једном звању. Управо овако велики број тих судијских помоћника указује на хитну потребу детаљнијег регулисања њиховог статуса и то изменом постојећег нормативног оквира.

Наведено указује и на чињеницу да дугогодишњим радом судијски помоћници имају велики степен искуства и стеченог знања за обављање сложенијих послова у суду, као што су: израда нацрта судских одлука, саслушање странака у поступку, самостално обављање појединих послова из оквира рада судске управе и сл. У том смислу препорука је да се приступи измени законског оквира који регулише статус, положај и надлежности (што значи: овлашћења и одговорности) судијских помоћника. Било кроз измену постојећих прописа (што би било правилније и целишодније), било кроз доношење потпуно новог закона, потребно би било раздвојити статус и положај судијских помоћника од статуса осталих државних службеника. Због специфичности посла који обављају и чињенице да судијски помоћници спадају у посебну, судску, грану власти у односу на већину осталих државних службеника, неопходно је да њихов положај буде посебно уређен одговарајућим законом и пратећим подзаконским прописима.

Рedefинисање процесних овлашћења судијских помоћника

Сумирајући обим ангажовања по врсти послова које судијски помоћници обављају утврђено је да велики број помоћника проводи скоро половину, а у појединим случајевима и више свог времена обављајући административне послове. Иако се из описа посла који обављају судијски помоћници не може у потпуности искључити обављање административних послова, што не би било ни рационално, резултати Упитника показују да је тај обим у овом тренутку превелик, а то значи да судијски помоћници у знатној мери обављају послове из делокруга рада административног особља у суду, пре свих референата писарнице и записничара. До тренутка када судови, па и прекршајни судови у Републици Србији, буду имали оптималну структуру запослених, постојаће потреба да одређени део административних послова у суду, поред запослених којима је то основни посао, обављају и судијски помоћници, па чак у неким екстремним случајевима и судије, али тај обим послова би временом требао да буде све мањи, а судијски помоћници треба да буду фокусирани на рад на ускостручним пословима због којих су и запослени у судовима. Како постоје административни послови који су везани за обављање судијске функције, може се размишљати у правцу преношења дела ових послова и овлашћења на судијске помоћнике (нпр. послови у вези са новим начином достављања судских писмена - С1 коверте, послови у вези истицања писмена на огласну таблу суда, послови у вези електронског вођења предмета - унос података у СИПРЕС програм, измене и брисање података). То се такође може постићи изменом нормативног оквира који би требало да регулише њихов статус навођењем да судијски помоћник може административне послове обављати само изузетно у случају потребе.

Изменом нормативног оквира судијским помоћницима могу бити дате могућности и овлашћења да обављају један део посла који је у опису посла судије, истовремено би имало за последицу ангажовање судијских помоћника на уско стручним пословима које треба да обављају, са једне стране, и оставило би више времена судијама да се са више пажње посвете обављању оног дела посла који је у њиховој искључивој надлежности (нпр. доношење судских одлука).

У односу на оквир послова рада у већу, у првостепеном прекршајном и извршном поступку који воде прекршајни судови јасно се може уочити да су се судијски помоћници изјаснили да наведене послове углавном обављају без претходно спроведене обуке. Овакво стање није пожељно, те би се у наредном периоду требало мењати кроз дефинисање плана и програма обуке само за судијске помоћнике свих, па и прекршјних судова, за одређени временски период (нпр. годину дана). Та обука треба да се спроводи, са једне стране, преко Правосудне Академије као институције основане и специјализоване за обуку у правосуђу и са друге стране, у организацији струковних удружења, а у сарадњи са одговарајућим међународним и националним институцијама и организацијама, у зависности од теме обуке. Треба радити на томе

да, ако не могу сви, што већи број судијских помоћника прође одговарајућу обуку за обављање посла којим се бави и којим ће се бавити у будућности. Са поједнаком пажњом требало би спровести обуку како у односу на материју прекршајног поступка, тако и у односу на материју извршења у прекршајном поступку.

Од свих послова рада у већу које су судијски помоћници истакли да обављају, треба направити разлику између радњи које се односе на управљање поступком - процесне одлуке и доношење мериторних одлука. Како је логично да доношење мериторних одлука остане у искључивој надлежности судија, поједине радње које се односе на управљање поступком би могле да се повере и у надлежности и самостално поступање судијских помоћника. У такве послове доношења процесних одлука спадало би: доношење решења о спајању и раздвајању поступка, решења о прекиду поступка, решења о стварној и месној ненадлежности суда за поступање, решења о трошковима прекршајног поступка, решења о трошковима награде и нужних издатака бранилаца, одлука о одлагању рочишта, сачињавање службених белешки и забелешки саопштења учињених путем телефона. У поступку извршења судијски помоћници би могли да обављају следеће послове: праћење рокова за поступање, сачињавање и експедовање дописа Народној банци Србије, установама за извршење санкција, одсеку Министарства правде за спровођење казне рада у јавном интересу, обавештења подносиоцу захтева за покретање прекршајног поступка о изреченим заштитним мерама и казним поенима, захтева другим прекршајним судовима за извршење замолним путем, предузимање радњи у сврху извршења трошкова поступка (израда пропратних аката и комуникација са основним судовима и извршитељима)...

Поверавање послова судске управе судијским помоћницима

Када су у питању послови судске управе, судијски помоћници могу обављати следеће: самостално поступање по законима којима је то већ прописано (Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Закон о заштити података о личности, Закон о заштити узбуњивача, Закон о заштити права на суђење у разумном року и сл) и спровођење појединих радњи у вези са притужбама и представкама приспелим у суд (завођење у одговарајући уписник, израда налога поступајућем судији чији рад је предмет притужбе или представке, израда налога писарници суда у вези са притужбама или представкама, анализа навода из притужбе, израда нацрта обавештења подносиоцу притужбе/представке, израда нацрта акта којим се налажу мере за поступање, експедовање обавештења, обавештавање надлежних органа о основаности притужбе, развођење и архивирање предмета судске управе оформљених по притужбама и представкама).

Одређивање оптималног броја судијских помоћника у прекршајним судовима

Кад се додатно анализира и резултат Упитника у односу на број судија за које судијски помоћници у прекршајним судовима раде уочљиво је да око половине судијских помоћника ради за 4 и више судија, а то указује на недовољан број судијских помоћника у прекршајним судовима, што за последицу има чињеницу да један судијски помоћник може бити ангажован до 5 радних дана у месецу за рад са једним судијом. Како прекршајни судови имају највећи број предмета у раду, посебно у Београду и другим већим градовима, то је повећана и потреба за ангажовањем већег броја судијских помоћника, а све у циљу ефикасности рада суда. Није реално очекивати да судија у суду који је оптерећен великим бројем предмета у раду и констатним великим приливом нових предмета, може у потпуности одговорити обавезама и задовољити прописане критеријуме, како у односу на квалитет и квантитет, тако и у односу на рокове за доношење одлука и обавезу суђења у разумном року, ако на располагању уопште нема судијског помоћника или има помоћника свега неколико дана месечно. Искуства из појединих европских правних система у

којима је ангажован далеко већи број судијских помоћника у односу на број судија показују да то доприноси ефикасности и брзини рада, самим тим и економичности и смањењу трошкова рада суда. Иако би наизглед повећање броја судијских помоћника у судовима довело до повећаног издвајања средстава из буџета, плански и системски гледано на дужи рок допринело би смањењу трошкова рада суда и повећаној ефикасности рада приказаној, између осталог, кроз већу наплату казни и трошкова поступка, чиме би се и превазишли трошкови запошљавања нових судијских помоћника. Ово се може постићи и изостављањем судијских помоћника из круга лица за које важи забрана запошљавања у јавном сектору.

Усклађивање система одговорности судијских помоћника са њиховим новоуспостављеним положајем и овлашћењима

Сprovedено истраживање показало је да су се судијски помоћници, у не тако малом броју, изјашњавали да самостално спроводе радње у прекршајним поступку, па тако и да узимају изјаве на записник и друге процесне радње. Иако њихово поступање није јасно регулисано прописима, треба радити на јачању самосталности рада судијских помоћника, па и у прекршајном поступку, уз истовремено прецизирање њихове одговорности за евентуалне незаконитости и пропусте у раду.

